HELSINGIN KAUPUNGINMUSEON JULKAISU HELSINGFORS STADSMUSEUMS PUBLIKATION

TILLSAMMANS BERÄTTAR VI HELSINGFORS STADS HISTORIA!

Helsingfors stadsmuseums samlingspolitiska program 2026–2030

På omslaget I kulturhistoriska samlingen finns affischer som berättar om Helsingfors offentliga liv. Stormässan i oktober 1935 var den första mässan i den nya mässhallen. Forskaren Kati Selänniemi presenterar affischsamlingen. Foto: Henri Tuomi.

Förord **4**

1 Helsingfors stadsmuseums samlingsuppgift **5**

1.1 Vi bevarar Helsingfors för helsingforsarna 5

1.2 Vilka är våra utmaningar? 7

Regionalt samlingssamarbete och rådgivning **8**

2 Vad finns i samlingarna? **9**

2.1 Hur har samlingarna bildats? 9

2.2 Kulturhistoriska samlingen 13

2.3 Fotografisamlingen 15

2.4 Konstsamlingen 16

2.5 Arkeologiska samlingen 17

2.6 Material från samtidsdokumentation 18

2.7 Rörlig bild 18

2.8 Böcker och biblioteket 18

3 Hur utökas och förändras samlingen? **19**

3.1 Samlingarna finns till för nutiden och framtiden 19

3.2 Vad läggs till i samlingarna och vad inte? 21

3.3 Arbetsfördelning för bevarande och annat samlingsrelaterat samarbete 22

Bevaringsansvar inom TAKO samarbetet **24**

3.4 Utökningsmetoder 25

3.5 Samtidsdokumentation 25

3.6 Delaktighet 27

4 Hur samlingarna används **30**

4.1 Samlingarna ger glädje och inspiration 30

4.2 Samlingarnas kundtjänst 32

4.3 Intern användning 33

4.4 Användning för museipedagogik 34

4.5 Att göra samlingarna tillgängliga på webben 34

5 Hållbara museisamlingar med genomslagskraft 36
5.1 Hållbara museisamlingar 36
5.2 Samlingarna och forskning 37
5.3 Kommunikation 39
5.4 Att mäta samlingsarbetet 40
5.5 Ekonomiska konsekvenser av samlingsarbetet 40

6 Hur samlingsarbetet utförs 41
6.1 Samlingsorganisation och beslutsfattande 41
6.2 Samlingsprocesserna 43
6.3 Lagar, förordningar och andra handlingar som styr samlingsarbetet 44
6.4 Samlingsförvaltningssystemet 45
6.5 Samlingarna och dataskydd 46
6.6 Att lägga till material i samlingar 46
6.6.1 Diarieförning 47
6.6.2 Katalogisering 48
6.7 Inventering 49
6.8 Samlingsklassificering och gallring 51
6.9 Skötsel och fysisk förvaltning av samlingarna 53
6.9.1 Konservering 53
6.9.2 Digitalisering av samlingar 55
6.9.3 Utställningslokaler och uppvisning av samlingar 56
6.9.4 Samlingsförvaring och samlingslogistik 56
6.10 Samlingssäkerhet, riskhantering och försäkring av samlingar 57
6.11 Lån, deponering och samlingsöverföring 58

7 Det samlingspolitiska programmet – godkännande, offentlighet och vidareutveckling 59

Layout KMG Turku

FÖRORD

År 2024 fanns det enligt museistatistiken ungefär fem miljoner föremål och cirka 28 miljoner fotografier i de finländska museernas samlingar. I Helsingfors stadsmuseums samlingar fanns omkring 460 000 föremål och konstverk samt drygt en miljon fotografier. Därför är Helsingfors stadsmuseums samling inte bara en unik museisamling som bevarar det helsingforsiska kulturarvet, utan också en betydande finländsk samling.

Att hantera en stor samling och utveckla den målinriktat kräver planering. Vi vill att våra samlingar ska vara en resurs och en källa till kunskap och upplevelser för så många helsingforsare som möjligt, och att detta mål uppnås på ett hållbart och ekonomiskt sätt.

Vårt tänkande sammanfattas i de dokument om det samlingspolitiska programmet som stadsmuseet började utarbeta 2001. Vi utför inte samlingsarbetet i ett vakuum, utan sätten och målen för att sköta samlingsuppgiften har formats parallellt med den nationella och internationella utvecklingen inom museibranschen. Det museipolitiska programmet och kulturarvsstrategin styr vårt tankesätt, och ICOM:s (International Council of Museums) museidefinition och etiska kod utgör en central internationell ram. Det landsomfattande Nätverket för museernas dokumentations- och samlingssamarbete har utgjort en miljö där vi har kunnat utvecklas i samverkan med andra finländska museer. En viktig sak är det samarbetsavtal som vi ingick med Museiverket 2103. Avtalet definierar stadsmuseets roll i den landsomfattande arbetsfördelningen inom bevarande och dokumentation. Även Helsingfors stads strategiska riktlinjer och stadsmuseets koncept styr vårt samlingsarbete.

Vi har blivit allt mer medvetna om vår roll i kulturarvsprocessen. Vi är medvetna om den expertmakt som är kopplad till vårt arbete och försöker därför samarbeta så mycket som möjligt med helsingforsarna. Vi inser allt mer att delaktighet, liksom hela samlingsarbetet, är en pågående process som får nya former och nyanser när verksamhetsmiljön förändras.

De finländska museerna på 2020-talet ser kulturarvet som en del av den hållbara utvecklingen och söker en aktiv roll som framtidsaktörer. Även målet med samlingsarbetet vid Helsingfors stadsmuseum är att ge framtidens helsingforsare ett så mångsidigt och mångstämmigt kulturarv som möjligt.

1 HELSINGFORS STADSMUSEUMS SAMLINGSUPPGIFT

1.1 Vi bevarar Helsingfors för helsingforsarna

Helsingfors stadsmuseum är ett kulturhistoriskt museum som i sina samlingar bevarar Helsingfors kulturarv: föremål, fotografier, arkivmaterial, konst och audiovisuellt material som ger information om helsingforsarnas liv och stadsmiljö. Samlingarna är Helsingfors stads egendom och syftet med samlingsarbetet är att bevara dem så långt som möjligt in i framtiden och att se till att de är tillgängliga för alla.[1]

Samlingarna är grunden för museiarbetet och dess viktigaste resurs. Helsingforsarnas jämlikhet är en viktig princip för oss. Vi bevarar kulturarvet tillsammans med invånarna. Vi tror att kunskap och erfarenheter som delas tillsammans gör att människor rotar sig mer i Helsingfors och uppmuntrar dem att värna om det gemensamma kulturarvet. Vi delar samlingsinformation öppet och på ett tillgängligt sätt i flera olika kanaler. Våra kunder kan uppleva och använda samlingarna på ett mångsidigt sätt på utställningar och evenemang och på webben.

I samlingarna beaktar vi helsingforsarnas olika bakgrund och stadens regionala mångfald. Vi tar också hänsyn till att det finns många slags kulturarv. Vi lyssnar på stadens mångstämmighet och hoppas att samlingarna kan ligga till grund för mångsidiga samtal.

Samlingsarbetet baseras på forskning och vi iakttar museibranschens etiska regler. I vår verksamhet tar vi dessutom hänsyn till miljömässig och ekonomisk såväl som kulturell och social hållbarhet i enlighet med målen i FN:s verksamhetsprogram för hållbar utveckling, Agenda 2030 . Vi strävar också efter att använda våra resurser effektivt.

Enligt museilagen ska de museer som får statsandelar ha ett samlingspolitiskt program. Även undervisnings- och kulturministeriet betonar vikten av ett planerat samlingsarbete och museisamlingarnas värde för samhället. Riktlinjerna för det samlingspolitiska programmet har lång räckvidd, men vi uppdaterar dem regelbundet så att de motsvarar förändringarna i samhället och staden.

---

1 Utökandet av museets egen arkeologiska samling avslutades i slutet av 1980-talet. Därefter har fynd som samlats in under museets arkeologiska undersökningar katalogiserats med Nationalmuseets nummer, KM-nummer, men stadsmuseet förvaltar fynden.

Foto: Tapio Juutinen

År 2024 deltog stadsmuseet i den kampanj för samtidsdokumentation som Nätverket för museernas dokumentations- och samlingssamarbete anordnade med temat Hopp. På bilden dokumenterar fotografen Yehia Eweis och högskolepraktikanten Ilta Lahti den vänverksamhet som ordnas av Finlands Röda Kors.

1.2 Vilka är våra utmaningar?

Stadsmuseets verksamhetsmiljö har förändrats mycket sedan det föregående samlingspolitiska programmet färdigställdes 2019. Då identifierades mångfalden bland helsingforsarna som en utmaning för bevarandet, och vi har övat oss i att hantera det i samlingsarbetet. Utvecklingen av den digitala kulturen har gett nya möjligheter att göra kulturarvet tillgängligt för helsingforsarna, men samtidigt utmanar den de traditionella antagandena om vad ett objekt är och vad äkthet hos ett objekt innebär. Identifieringen och bevarandet av immateriellt kulturarv och det materiella kulturarv som är betydelsefullt för en digital vardag är nytt för museet.

Museet bör kunna bevara sådana elektroniska tjänster och applikationer som används av invånarna. Till exempel köps majoriteten av biljetterna till kollektivtrafiken via en mobilapp. Om applikationen och användarupplevelsen inte kan bevaras, orsakar det ett avbrott i dokumentationen av biljetter i samlingarna. Museet behöver ny kompetens för att bevara och lagra digitala miljöer på lång sikt.

I framtiden kommer AI att påverka samlingsarbetet på sätt som vi ännu inte helt känner till. Redan nu kan vi se att AI är till nytta vid analys av samlingar och beskrivning av objekts innehåll. En expert måste dock granska den AI-genererade informationen, och användningen av AI ska baseras på stadens anvisningar för AI-användare samt informationssäkra tillvägagångssätt.

Med den ökade användningen av AI uppstår det behov av att omdefiniera äktheten hos ursprungligen elektroniska samlingsobjekt. Kännedom om proveniens blir särskilt viktigt när det exempelvis dyker upp AI-förfalskningar som ser ut som historiska dokument. Stadsmuseet tar aktivt i bruk nya verktyg och utvecklar branschens verksamhetsmodeller i samarbete med andra minnesorganisationer.

Helsingfors lever i en värld där klimatförändringen och övrig osäkerhet skymmer sikten. De stora frågorna om demokratins framtid och världsfreden återspeglas också i stadsmuseets verksamhet.

Trots utmaningarna vill vi modigt utveckla samlingarna och samlingsarbetet så att de stöder helsingforsarnas välbefinnande, bildning och aktiva medborgarskap. Vi på museet tror att förståelse av det förflutna hjälper oss att bygga framtiden, och i vårt arbete förbinder vi oss till en oförvrängd historia och god förvaltning. ICOM:s etiska regler och lagstiftningen skyddar museet mot potentiell politisk påtryckning och hjälper till med att stödja demokratin och yttrandefriheten i Helsingfors.

De närmaste årens utmaningar:

- Säkerhet och riskhantering för samlingarna samt skydd av kulturegendom.
- Trovärdig och effektiv utveckling av ekologisk hållbarhet i samlingsarbetet.
- Bevarande av ursprungligen elektroniskt arkivmaterial och annat material samt identifiering av äktheten hos objekt och uppgifter som ska fogas till samlingarna.
- Implementering av AI/ språkmodeller i samlingsarbetet och informationsproduktionen.

Foto: Jonina Vaahtolammi

Samlingsexperter från museer i Mellersta Nyland diskuterade samlingsklassificering hösten 2025.

Regionalt samlingssamarbete och rådgivning

Helsingfors stadsmuseum är det regionala ansvarsmuseet för Mellersta Nyland. Rådgivning och mångsidigt expertstöd för samlingsarbetet är en del av stadsmuseets samlingsarbete och samlingsuppgift, och museet tillhandahåller därför hjälp och vägledning till museerna i området och andra sammanslutningar som arbetar med kulturarv.

Stadsmuseet samordnar också det samlingspolitiska samarbetet i området och stödjer samlingsarbetet vid de yrkesmässiga och lokala museerna i området genom att ordna kurser, verkstäder och diskussionsmöten om ämnet. Inom ramen för fyraårsplanen för regionalt arbete för 2027–2030 skapar vi ett samlingsnätverk för yrkesmässiga museer som tillhandahåller möjligheter till utbyte av tankar och kollegialt lärande gällande samlingspolitiska program och samlingsarbete.

För icke-yrkesmässigt skötta lokala museer tillhandahåller vi såväl rådgivning och kurser inom samlingsarbete som konkret stöd för arbete med samlingspolitiska program. Vid arbetet med lokala museer använder vi oss av en modell som tagits fram i samarbete med Västra Nylands museum. Ansvarsmuseet stödjer de lokala museerna i området vid digitalisering av samlingar och erbjuder möjlighet att ta i bruk ett system för samlingsförvaltning.

Till stöd för samlingsarbetet har vi även tagit fram instruktionsvideor och tillsammans med Finlands övriga regionala ansvarsmuseer har vi samlat anvisningar för skötsel av ett lokalt museum i ett öppet Wikibibliotek.

Mer information om de tjänster som tillhandahålls av regionala ansvarsmuseet för Mellersta Nyland samt kontaktuppgifter finns på Helsingfors stadsmuseums webbplats.

2 VAD FINNS I SAMLINGARNA?

2.1 Hur har samlingarna bildats?

Helsingfors stadsmuseum föregicks av Helsingfors fornminnesnämnd som inledde sin verksamhet 1906 och bestod av statsarkivarie **Reinhold Hausen,** Nationalmuseets amanuens **Karl Konrad Meinander** och rektorn för Tekniska högskolan, arkitekt **Gustaf Nyström**. År 1907 inledde nämnden en målmedveten fotodokumentation av huvudstaden tillsammans med fotografen **Signe Brander**. Uppgiften var att fotografera den snabbt föränderliga stadsbilden och det försvinnande byggnadsbeståndet.

Under sitt konstituerande möte hade fornminnesnämnden också diskuterat materiellt bevarande, men man började inte samla in föremål ännu i det skedet. Man förhöll sig inte till arkivmaterialet på samma ovillkorliga sätt. Material lades till i samlingarna om det kompletterade det visuella bevarande som nämnden såg som sin huvuduppgift. Kompletterande arkivmaterial var kartor, detaljplaner och byggnadsritningar. Nämnden ansåg också att konstverk, exempelvis gamla grafiska blad, kompletterade fotografierna. Utökningen bokfördes från och med den 26 september 1906 i en accessionskatalog, det vill säga ett diarium. Det gemensamma diariet avskaffades 1982, och därefter har fotosamlingen haft ett separat diarium.

Föremålsinsamlingen inleddes när stadsmuseet grundades 1911 och fick lokaler på bottenvåningen i Villa Hagasund. En museinämnd inrättades i stället för fornminnesnämnden och **K.K. Meinander** anställdes som museiföreståndare. Då tog museets samlingar emot till exempel utrustning från stadens nedlagda borgargarde, vilken stadens rådmän hade beslutat att bevara redan 1787. Samlingar som mottogs tidigt var också lösöre inklusive böcker från senator **Leo Mechelins** arbetsrum och en apotekssamling från Farmaceutiska föreningen i Finland.

Under de första fyrtio åren styrdes utökningen av museinämndens stadgar, vilka betonade insamling, bevarande och fotografering av minnen som belyste Helsingfors kulturella och ekonomiska utveckling.

I takt med att samlingen växte började man utveckla dess förvaltning under ledning av **Arne Wilhelm Rancken**, som var museichef från 1920 till 1949. Han utarbetade ett klassificeringssystem som delade upp samlingsobjekten i olika kategorier. Ranckens klassificeringssystem bestod av femtio objektklasser, varav nästan hälften utgjordes av detaljerad klassificering av trycksaker och arkivmaterial (IV kalendrar, kataloger, IX program och kataloger från skolor, XII skämttidningar, XIV detaljplaner för Helsingfors med omnejd, XXIIII guider och prospekt). När det gällde föremål var systemet mer generellt (XXXV porslin, glas, silver, tenn, guld osv., XXXXI smycken och småföremål, kosmetika).

Ranckens syn på samlingsförvaltning betonade typologi, vilket ledde till att det till exempel inte uppstod några delsamlingar eller separata samlingar baserade på donator eller fotograf. Samlingarna vid Helsingfors stadsmuseum utgjorde på så sätt en helhet där samlingsobjekten var indelade i egna klasser. I det praktiska samlingsarbetet och i vardagligt tal uppfattade man dock separata samlingar. Ranckens system övergavs 1991.

Museet fick separata samlingar bland annat på 1990-talet, när flera omfattande museisamlingar som uppstått på andra håll togs emot: Samlingen från Helsingfors stads trafikverk (HST) 1993, Andelsaffären Elantos museisamling 1996, patientarbetet och museisamlingen från Nickby sjukhus 1999 och Skolmuseiföreningens samling 2000. Den ursprungliga ordningen i dessa samlingar har bevarats och de utgör separata samlingar som består av flera objekttyper.

Stadsmuseets principer för utökning har varierat. Museets direktion som följde museinämnden deltog inte aktivt i framtagningen av riktlinjer för utökningen, men museidirektörerna hade stor påverkan på bildandet av samlingar ända fram till 1990-talet, då ansvaret för beslut om utökning överfördes till enheter och samlingsforskare. Sedan 2000-talet har samlingsstrategier och samlingspolitiska program utarbetats för att styra utökningen och förvaltningen av samlingarna.

Efter Helsingfors stads organisationsreform 2017 låg ansvaret för samlingarna och förvaltningen av dem hos de samlingsteam som bildades då. Under 2026 kommer museet att, gällande lån och donering samt utökning och gallring av samlingar, fatta beslut i egenskap av tjänsteinnehavare i enlighet med Helsingfors stads förvaltningsstadga samt kultur- och fritidssektorns verksamhetsstadga.

Tidsmässigt ligger samlingarnas tyngdpunkt framför allt i tiden från slutet av 1800-talet till 1970-talet, och det finns särskilt mycket material som rör 1900-talets historia. Dokumentationen av nuet har alltid haft en stark ställning vid utökningen av samlingarna, särskilt när det gäller fotografisamlingen. Betydelsen av privata donationer för insamlingen är fortfarande stor och donationerna utgör en värdefull del av dialogen mellan invånarna och museet.

Samlingarnas uppkomst och deras innehåll beskrevs i samband med samlingsstrategiarbetet 2001–2002 i dokumentet *Helsingin kaupunginmuseon kokoelmien historia 1906–2002*. I dokumentet *Kokoelmastrategia 2003* granskades vems berättelser stadsmuseets samlingar berättar och vad de egentligen säger om Helsingfors och helsingforsarna. Dokumenten förvaras i stadsmuseets bibliotek.

På begäran av Museiverket definierades stadsmuseets samlingar 2011 som nationellt betydelsefulla utifrån kriterierna i Haagkonventionen (Unesco 1954). Museivirket uppdaterade förteckningen 2022–2023.

Foto: Constantin Grünberg

Samlingen från Farmaceutiska föreningen i Finland är en av de tidigaste delarna i samlingen. Den visades upp 1952, och utställningen då motsvarade utställningen 1932, då den planerades av museidirektör A.W. Rancken.

År 2026 är Helsingfors stadsmuseums totala samling, som inbegriper omkring en och en halv miljon samlingsobjekt, indelad i följande samlingar enligt objekttyp:

- kulturhistoriska samlingen
  - → arkivsamlingen
  - → föremålssamlingen
  - → byggnadsdelssamlingen
- arkeologiska samlingen
- samlingen av rörliga bilder
- konstsamlingen
- samlingen av forskningsmaterial och minneskunskap
- fotografisamlingen

och de separata samlingarna

- samlingen från Helsingfors stads trafikverk
- samlingen från Andelsaffären Elanto
- samlingarna från Nickby sjukhus
- samlingen från Skolmuseiföreningen
- samlingen från Brandmuseet.

Samlingarnas omfattning 2025	Antal objekt
Kulturhistoriska samlingen	453 756
Fotografier	1 031 524
Konst	6 206
Arkeologiska samlingarna	93 109

Objekt som införts i samlingsförvaltningssystemet	Antal objekt
Kulturhistoriska samlingen	103 567
Fotografier	108 931
Konst	6 144
Arkeologiska objekt	19 656
Texter	1 398
Ljud	247
Videor	170

2.2 Kulturhistoriska samlingen

Enligt definitionen i Museistatistiken omfattar kulturhistoriska samlingen föremål, arkivmaterial och byggnadsdelar. Föremålssamlingarna innehåller framför allt föremål som härrör från det borgerliga livet, och det finns mycket lösöre från hem i stadskärnan samt föremål som hör till privatlivets sfär. Det finns också gott om kläd- och inredningstextilier, men tidsmässigt hör de huvudsakligen till perioden från slutet av 1800-talet till 1970-talet. Det finns endast få eller fragmentariska material som rör exempelvis det agrara Helsingfors eller den rika helsingforsiska herrgårdskulturen. Föremålssamlingens långa kontinuum representeras av helsingforsiska hantverkares produkter och industriprodukter. Särskilt verk av guld- och silversmeder har bevarats systematiskt.

För att balansera samlingen har resurser för aktiv utökning länge riktats mot samtida fenomen. Sedan 1990-talet har vi målmedvetet försökt dokumentera verksamheten i Helsingfors stad och dess ämbetsverk, daghem och sjukhus. Samtidigt har utökningen begränsats kvantitativt och det geografiska fokuset har utvidgats från stadskärnan till hela Helsingfors. Denna kraftiga begränsning av material som hör till privatlivets sfär och fokuseringen i stället på stadsaktören har orsakat en snedvridning. Därför finns det till exempel knappt något lösöre från 1980-talet eller senare i samlingarna.

Helsingfors historiska detaljplaner och tomtkartor är den äldsta delen av museets arkivsamling, det vill säga samlingen med pappersbaserade museiföremål. Precis som byggnadsritningarna har de dock inte bevarats systematiskt. Numera lägger vi endast stundom till enskilda kartor och byggnadsritningar i samlingarna för att illustrera hur stadsbilden förändras. Samlingen innehåller inget administrativt material i stil med protokoll från stadsmuseets direktion, utan arkivet över stadsmuseets förvaltning finns i stadsarkivet.

Affischer, små trycksaker, postkort, brev, resebiljetter och linjekartor berättar om stadens utveckling och verksamhet samt invånarnas privata och offentliga liv. Numera är motsvarande material i stor utsträckning ursprungligen elektroniskt. Därför har vi under den nuvarande samlingspolitiska perioden ett behov av att fastställa riktlinjer för bevarandet av ursprungligen elektroniskt arkivmaterial.

Undantagsvis innehåller arkivsamlingen även några enskilda arkivliknande samlingar, som exempelvis köpmanssläkten Sundmans arkiv och Helsingfors Teaterhusbolags arkiv. Numera tar museet inte emot arkiv från privatpersoner eller organisationer.

Helsingforsiska hantverkare representeras i museets samlingar i ett långt kontinuum. Ljuskronan som förgyllaren Reino Savolainen tillverkade som sitt mästarprov lades till i samlingarna 2024. Savolainen arbetade med förgyllningen i ett års tid och förlänades därmed förgyllarmästares värdighet 1937.

Byggnadsdelssamlingen innehåller främst byggnadsdelar som tagits tillvara från fastigheter byggda mellan 1880- och 1920-talet. De till antalet största objektgrupperna är kakelugnar, dörrar och tapeter. Utöver dem är några andra större grupper fönster, portar, räcken, gipsdekorationer och golvbeläggningar. Dessutom innehåller samlingen enstaka stora byggnadsdelar, som exempelvis stadshusets ursprungliga mellanbjälklagsstrukturer med rappade takytor, en del av Sumparns lusthus samt pelare och konsoler i gjutjärn från Richardsgatans bibliotek. Samlingen innehåller också ett apoteksinteriör och en omfattande samling miniatyrmodeller, vilken omfattar enskilda byggnader och större områden.

Det finns bara få exempel på byggnader byggda på 1930-talet och senare, och elementbyggande har tills vidare inte dokumenterats i samlingen. Byggnadsdelssamlingens kärnsamling har inte definierats.

2.3 Fotografisamlingen

Fotografisamlingen innehåller främst stadsvyer från 1860-talet till i dag. De viktigaste temaområdena är förändringen av stadsbilden och byggnadsbeståndet, verksamheten i Helsingfors stad, helsingforsarnas livsmiljö, boende, näringslivet och evenemang. Tidsmässigt ligger samlingens fokus på tiden efter andra världskriget. Gatuvyerna i stadskärnan är bäst representerade i samlingen.

Det bildmaterial som tagits fram genom vår egen fotografering fokuserar på förändringar i stadsbilden, dokumentation av byggnader och fenomen som rör invånarnas liv. När det gäller utökningen av fotografierna fokuserar vi framför allt på bilder som rör områden utanför stadskärnan. Dessutom utökar vi samlingen tematiskt genom fotografi- och samtidsdokumentationsprojekt samt bildinsamlingar. Fotografier tagna genom frivilligverksamhet har spelat en stor roll sedan 2018.

Samlingen har nyligen utökats med en glasnegativsamling från släkten Ekberg. Samlingen visar stadslivet i början av 1900-talet. Transport av mjölkkannor på Skatudden 1911.

2.4 Konstsamlingen

Ända från utökades samlingen med konst med Helsingforsmotiv, särskilt från tiden före fotografier. De här samlingarna omfattar en stor samling grafik från 1830- och 1840-talet av bland annat **F. Tengström** och **F. Liewendahl** samt akvareller och teckningar av **Magnus von Wright**. Samlingen av gammal konst kompletterades också genom att man lät göra kopior av gamla verk med anknytning till Helsingfors som ingår i andra museers samlingar. För att komplettera fotodokumentationen köpte man 1909 en serie tuschteckningar av **Rudolf Åkerblom** med temat stadens gamla byggnadsbestånd.

Precis som för fotografisamlingen ligger fokus för konstsamlingen, som består av målningar, teckningar, grafik, skulpturer och medaljer, på stadsbilden och förändringen av den. Dessutom innehåller samlingen porträtt av helsingforsare. Tidsmässigt är stadsmuseets konstsamling huvudsakligen från 1900-talet, en tredjedel av samlingen är från 1800-talet och några verk är från 1700-talet.

Helsingfors stads konstsamling förvaltas av Helsingfors konstmuseum HAM. Staden äger samlingen men har deponerat den hos HAM-stiftelsen med full besittningsrätt.

Foto: Yehia Eweis

Konstsamlingen kompletterades 2024 med porträtt av kommerserådet Johan Lindroos (1798–1862) och hans maka Gustava Cecilia Meyer (1812–1899), målade av det tidiga 1800-talets populäraste porträttmålare, J.E. Lindh. Under sin tid var Johan Lindroos en av Helsingfors mest framgångsrika skeppsredare.

2.5 Arkeologiska samlingen

Vår egen markfyndssamling innehåller föremål från olika tidsperioder som har hittats inom Helsingfors och som är katalogiserad med museets klassifikationsnummer. Vi slutade utöka den här samlingsdelen i slutet av 1980-talet och den omfattar ungefär 2 300 föremål och delar av föremål. De äldsta objekten är från stenåldern och den största enskilda gruppen är fynd från utgrävningarna i Gammelstaden 1930–1931, det vill säga Gamla Helsingfors (1550–1640).

De fynd som bevarats vid museets arkeologiska undersökningar har sedan slutet av 1980-talet katalogiserats under Nationalmuseets inventarienummer, det vill säga KM-nummer. Materialet består nästan uteslutande av fynd från utgrävningar i Gamla Helsingfors (1550–1640) och Nya Helsingfors (från 1640) samt från myndighetsövervakning av grävningsarbete kopplat till byggprojekt.

Både museets egen markfyndssamling och samlingen med KM-nummer innehåller några tiotals undernummer med kvarlevor av människor, främst mänskligt benmaterial. Majoriteten av undersökningarna av Gammelstadens begravningsplats är från 1930-talet, men det finns även material från undersökningen av Senatstorgets begravningsplats 2012. Museet har också små okatalogiserade mänskliga prover, som exempelvis enstaka tänder från osteologiskt analyserade avlidna vid Senatstorget. Vi bevarar mänskligt benmaterial för forskning tills vidare.

Staten äger den arkeologiska samlingen, men stadsmuseet bevarar och förvaltar den som en följd av de arbetsmetoder som uppkommit i samarbete med den tidigare byggnadshistoriska avdelningen vid Museiverket. Vi har lämnat in ett förslag till Museiverket om att deponera alla föremål som förvaras på stadsmuseet i museet, men inget beslut har fattats ännu. Under den samlingspolitiska perioden definieras arkeologiska samlingens kärnsamling och forskarna i kulturmiljöteamet ansvarar för definitionsarbetet.

Delar av ett passglas har hittats vid arkeologiska utgrävningar i Gammelstaden i Helsingfors. Rekonstruktionen åskådliggör dricksglasets ursprungliga form och glasbanden som cirklar runt det. Fyndet berättar om mat- och dryckeskulturen samt dess kopplingar till den europeiska föremålskulturen i början av Helsingfors tid som stad.

2.6 Material från samtidsdokumentation

Materialet från samtidsdokumentation innehåller olika material av text, ljud och rörlig bild som har bevarats sedan den stadsetnologiska insamlingsprojekten på 1960-talet. Andelen rörliga bilder och ljudinspelningar i materialet ökar ständigt.

Under 2010-talet fokuserade vi, i enlighet med den riksomfattande arbetsfördelningen för bevarande, på stadens tjänster. Under 2020-talet har vi fokuserat på beaktandet av Helsingfors regionala och demografiska diversitet. Vår utställningsverksamhet är ofta utgångspunkten vid samtidsdokumentation. Vi har också deltagit aktivt i den verksamhet för samtidsdokumentation som Nätverket för museernas dokumentations- och samlingssamarbete anordnat.

2.7 Rörlig bild

Utöver material från samtidsdokumentation har vi donerats rörligt bildmaterial av såväl privatpersoner som stadens organisationer. Fokus för samlingen är smalfilm, men samlingen innehåller dessutom en viss mängd andra videoformat.

2.8 Böcker och biblioteket

Stadsmuseet innehar en avsevärd mängd böcker. Majoriteten utgörs av handböcker som används av vår personal, och som inte är museiobjekt. Vi har tagit emot böcker i donationer, men har också skaffat dem genom köp.

De största delarna av vår museisamling sett till antalet föremål är läroböckerna i SCOLA-samlingen, boksamlingen från Farmaceutiska föreningen och det tidigare nämnda biblioteket från senator Leo Mechelins arbetsrum. Dessutom innehåller samlingen böcker som klassas som museiobjekt, av vilka de äldsta är från 1700-talet. De förvaras alla i samlingscentralen. Länge var böckernas status på museet oklar och de diarieförde som en del av museisamlingen. Det här har vi sedermera slutat med och böckerna behandlas som bruksföremål som förvaras bland handböckerna. Handböckerna förvaltas genom bibliografimodulen i samlingsförvaltningssystemet.

Nu för tiden tar vi i princip inte emot bokdonationer. Vi kan antingen tacka nej till böcker och tryckta publikationer i donationserbjudanden eller efter övervägande placera dem bland handböckerna.

3 HUR UTÖKAS OCH FÖRÄNDRAS SAMLINGEN?

3.1 Samlingarna finns till för nutiden och framtiden

Vi utökar samlingarna efter noga övervägande i samarbete med både invånarna och Helsingfors olika sammanslutningar. Vid utökningen fokuserar vi främst på samlingarnas innehållsmässiga kvalitet. Vi beaktar även hållbarhetssynvinklarna i programmet Agenda 2030 och identifierar de energimässiga konsekvenserna som förvaltandet och bevarandet av samlingen innebär.

Samlingen är dynamisk. Det innebär att vårt mål är att ha en samling som bibehåller sin betydelse och sitt värde samt tillhandahåller information och upplevelser för dagens och morgondagens helsingforsare, även om omvärlden förändras. Vi utökar samlingen mångsidigt med material om olika fenomen och försöker att även identifiera osynliga fenomen och synvinklar. Genom aktiv gallring komprimerar vi samlingen till en så informativ kärna som möjligt. Vi rensar bort objekt på grund av bland annat dåligt skick, bristfällig kontextuell information och överrepresentation.

Samlingens information måste vara tillgänglig och förståelig och möjliggöra framtida frågeställningar. Samarbete inom branschen stöder oss i att utföra ett högklassigt samlingsarbete. Nätverket för museernas dokumentations- och samlingssamarbete och dess medlemsmuseer, Museiverket, specialmuseer inom olika områden och de andra ansvarsmuseerna är viktiga samarbetspartner när det gäller både utveckling av samlingskompetensen och projekt för samtidsdokumentation.

Foto: Yehia Eweis.

Inför utställningen Din Bodi – Gymmens svettiga historia dokumenterades gym. På bilden ser vi Töölö Gym. I föremålssamlingen fanns inga träningskläder, och luckan fylldes genom att involvera publiken på sociala medier. Publiken fick föreslå passande klädkombinationer och rösta om vilka som skulle läggas till i samlingen. Foto: Yehia Eweis.

3.2 Vad läggs till i samlingarna och vad inte?

Helsingfors stadsmuseum bevarar det lokala helsingforsiska kulturarvet och vardagslivet. De objekt som läggs till i våra samlingar ska berätta om fenomen i stadslivet, om stadsorganisationen, tredje sektorn och lokala företags verksamhet samt om Helsingfors kulturmiljö och hur den förändras. Objekten kan vara materiella eller immateriella bevis från historien eller nutiden och de ska förmedla en så mångstämmig bild som möjligt av Helsingfors mångfacetterade historia.

Kriterierna för hur beslut om att lägga till något i samlingarna fattas är följande:

- Objektet berättar om Helsingfors kulturarv och stadsmiljö. Framför allt läggs objekt till som ökar mångfalden och den regionala omfattningen för samlingarna.
- Objektet tillhör stadsmuseets ansvarsområde när det gäller arbetsfördelningen inom Nätverket för museernas dokumentations- och samlingssamarbete.
- Objektets helsingforsiska kontext – ägarhistoria, det vill säga proveniens, historia eller bildmässiga innehåll – är stark, och objektets äganderätt är tydlig.
- Objektet kompletterar stadsmuseets befintliga samling.

Förutom innehållskriterierna påverkas beslutet av följande:

- Objektets skick: Objektet är i gott skick, eller objektet är i otillfredsställande skick men objektet är väsentligt för samlingarnas innehåll.
- Arbetskostnader och andra kostnader för att lägga till objektet i samlingarna.
- Vilka slags förvaringslokaler som krävs för att lägga till objektet.
- En grund för förvärv kan vara möjligheten att gallra bort ett motsvarande objekt i sämre skick och/eller med bristfälligare kontextuell information.

I samlingarna läggs huvudsakligen inte till objekt med bristfällig kontextuell information eller som till antalet är överrepresenterade i samlingarna. Till kulturhistoriska samlingen fogas i regel inte heller några outredda dödsbo- eller lösöressamlingar, och inte heller sådana samlingar som innebär ensidiga villkor för bevarande och utställning eller förhindrar uppdelning i mindre delar.

I arkivsamlingen läggs inte till några privata arkiv eller något administrativt material. I fotografisamlingen läggs inte till några porträtt av okända personer, som exempelvis visitkort, om de inte har ett särskilt kulturhistoriskt värde (de är tekniskt och fysiskt speciella, de kompletterar fotografens produktion på ett betydande sätt eller de är innehållsmässigt speciella). I regel läggs inte heller postkort till i bildsamlingarna.

3.3 Arbetsfördelning för bevarande och annat samlingsrelaterat samarbete

Samarbete med andra museer och arkiv är en del av utökningen och utvecklingen av samlingskompetensen. Stadsmuseet deltar aktivt i samarbetsprojekt inom museibranschen och vi upprätthåller en dialog med de yrkesmässiga och icke-yrkesmässigt skötta museerna inom vårt område som regionalt ansvarsmuseum, de nationella ansvarsmuseerna, specialmuseerna i Helsingfors, Finlands Nationalmuseum och Museiverket. Genom samarbete upprätthåller vi vår egen samlingskompetens och deltar i utvecklingen av hela museisektorn.

Vi är medlem i Nätverket för museernas dokumentations- och samlingssamarbete TAKO rf, arbetsfördelningen mellan de kulturhistoriska museerna samt samarbetet när det gäller samtidsdokumentation. Arbetsfördelningen hjälper oss att avgränsa vår utökning i förhållande till de andra museerna. Inom nätverket görs årliga rapporter om utökningen i ansvarsområdena med hjälp av ett digitalt verktyg.

År 2013 ingick vi ett samarbetsavtal med Museiverket om arbetsfördelningen för bevarande inom Nätverket för museernas dokumentations- och samlingssamarbete, innan nätverket blev en förening 2024. Stadsmuseets ansvarsområden är följande:

- kollektivtrafiken (ämnesområde 2: individ, samhälle och offentligt liv)
- kommunen som tjänsteleverantör (ämnesområde 2: individ, samhälle och offentligt liv)
- huvudstaden som livsmiljö (ämnesområde 3: vardag)
- huvudstaden som resmål (ämnesområde 5: kommunikation, trafik och turism).

Dessutom deltar vi i verksamheten i pool 2 (Individ, samhälle och offentligt liv), pool 4 (Produktion, tjänster och arbetsliv) och pool 7 (Trender, påverkare och vändpunkter) samt i varierande arbetsgrupper.

Vid behov diskuterar vi bevaringsgränssnitt med andra museer och arkiv och säkerställer att det inte finns några motstridigheter i de samlingspolitiska dokumenten. Våra arbetsrutiner innefattar också att i samband med museets projekt undersöka om det framväxande materialet passar bättre in i samlingsprofilen för ett annat museum eller arkiv. Det viktigaste är att allmänheten hittar materialet enkelt.

Arrangemang som gjorts med de yrkesmässiga museerna i huvudstadsregionen:

- Vi har kommit överens med Vanda stadsmuseum att material som rör bondekulturen och som kommer från området för tidigare Helsinge socken ska hänvisas till Vanda stadsmuseum, och att material som rör stadskulturen (bland annat från arbetar- och villaområden) ska hänvisas till Helsingfors stadsmuseum.
- Vi har kommit överens med Hotell- och restaurangmuseet att stadsmuseet bevarar helsingforsarnas erfarenheter som kunder eller turister, det vill säga besökare, medan Hotell- och restaurangmuseet fokuserar på de anställdas och näringsidkarnas perspektiv. Stadsmuseet utökar därför inte sina föremålssamlingar med föremål relaterade till hotell. Restauranginteriörer dokumenteras i regel inte för stadsmuseets bildsamlingar, utan endast fasaderna.

- Vi har kommit överens med Finlands Järnvägsmuseum att stadsmuseets ansvar när det gäller spårtrafik är avgränsad till lokaltågstrafiken samt Helsingfors metro- och spårvagnstrafik.

- Med Museiverket/Finlands nationalmuseum diskuterar vi regelbundet aktuella frågor kring samlingsarbetet och hur bevarandet ska genomföras i Helsingfors.

Våra samarbetspartner i Helsingfors stadskoncern är informationsförvaltningsenheten vid förvaltningsavdelningen på stadskansliet och dess stadsarkivsteam samt Helsingfors konstmuseum HAM. Stadsmuseet har ett avtal med informationshanteringsenheten enligt vilket informationshanteringsenheten utgör slutarkiv för visuellt och audiovisuellt material som har uppstått efter den 1 juni 2017. Stadsmuseet kan ändå fortsätta att ta emot sådant material, förutsatt att det passar den då gällande samlingspolitiska inriktningen. Om materialet på ett väsentligt sätt är kopplat till information i handlingar, ansvarar stadsarkivet för bevarandet.

En arbetsdag för en sopbilschaufför som kör biologiskt avfall för Helsingforsregionens miljötjänster HRM dokumenterades som en del av en kampanj med temat Natt som Nätverket för museernas dokumentations- och samlingssamarbete anordnade samt för museets utställning Skräp! Materialet som hamnade i museets samlingar bestod av både fotografier och föremål, till exempel arbetsrocken på bilden.

Bevaringsansvar inom TAKO samarbetet

Kollektivtrafiken
Ämnesområde 2: Individ, samhälle och offentligt liv
→ Tjänster inom den offentliga sektorn

- busstrafik i staden
- metro
- spårvagn
- lokaltåg
- pendeltrafik
- användare av kollektivtrafiken
- kundservicepersonal

Underhåll, teknik och teknologi faller huvudsakligen utanför bevaringsansvaret

Ett gemensamt gränssnitt för lokaltåg tillsammans med Järnvägsmuseet

---

Kommunen som tjänsteleverantör
Ämnesområde 2: Individ, samhälle och offentligt liv
→ Tjänster inom den offentliga sektorn

- kommunala affärsverk
- hälsostationer
- kommunen som arbetsgivare
- kundgränssnitt för offentliga tjänster

Se också ämnesområde 3, Vardag

Huvudstaden som livsmiljö
Ämnesområde 3: Vardag
→ Boende och det dagliga livet

- fritid och rekreation
- företagsverksamhet och arbetsplatser
- bostadsbyggande
- områdesbyggande
- flyttning
- social bostadsproduktion

Gränssnitt till Vanda stadsmuseum för boende i förorter

Huvudstadens gränser vs. metropolområdet

Huvudstaden som resmål
Ämnesområde 5: Kommunikation, trafik och turism → Turism

- resenärers upplevelse
- inhemska och utländska turister
- sevärdheter och turistmål
- stadens turistinformation
- turismföretag

Ett gemensamt gränssnitt samt arbetsfördelning med Hotell- och restaurangmuseet

3.4 Utökningsmetoder

Stadsmuseets samlingar utökas genom

- donationer
- projekt för samtidsdokumentation och andra forskningsprojekt till exempel relaterade till utställningar
- fotoprojekt med frivilliga fotografer
- inköp
- överföringar inom staden eller mellan museer
- museifynd.

Donationer från invånare och olika aktörer i staden spelar en betydande roll när det gäller att utöka samlingarna. För oss är det viktigt att invånarna vill donera sitt kulturarv till just Helsingfors stadsmuseum. Donationer visar förtroende, och vi värnar om det här förtroendet genom att svara på erbjudanden om donationer snabbt och se till att dialogen sker med respekt.

Stadsmuseet tar inte emot deponeringar eller donationer som kommer med villkor. Genom donationen övergår äganderätten till stadsmuseet med fulla rättigheter.

Vi utökar våra samlingar aktivt genom många olika slags projekt för samtidsdokumentation och i utställnings- och forskningsprojekt, och lyssnar på invånarnas förslag på fenomen och material som borde bevaras.

Vi köper material till samlingarna endast sporadiskt, och anslaget för inköp är litet.

Byggnadsdelsamlingen utökas huvudsakligen när fastighetsägare överlåter byggnadsdelar till stadsmuseets samling i samband med att en fastighet renoveras eller byggs om. Vid utökningen fokuserar vi på byggnader och byggd miljö som färdigställts på 1930-talet eller senare, eftersom vi har betydligt mindre material från den tiden än äldre material.

Arkeologiska samlingen utökas i samband med kontroller och utgrävningar som stadsmuseet utför, men utökningen är liten. Vanligen läggs fynd från 1800- och 1900-talet inte till i samlingarna. Om metallföremål hittas i samband med undersökningar, läggs endast sådana föremålstyper till i samlingarna som fyller luckor i den befintliga samlingen.

3.5 Samtidsdokumentation

Samtidsdokumentation är en metod där vi aktivt dokumenterar nuet för framtida museibesökare och forskning. Med andra ord skapar vi framtidens kulturarv i nuet. Dokumentationen är ofta fenomenbaserad: Vi försöker dokumentera valda fenomen i sin helhet ur olika perspektiv och med mångsidiga metoder.

Vi diskuterar vilka fenomen och pågående projekt som lämpar sig för samtidsdokumentation vid möten med samlingsforskare, men största delen av stadsmuseets samtidsdokumentation är kopplad till pågående utställningsprojekt och de materialbehov som observerats inom ramen för dem. Därför styr utställningskalendern i stor utsträckning innehållet och tidtabellen för samtidsdokumentationen. Vi dokumenterar ändå regelbundet sådant som kompletterar samlingarna ur andra synvinklar.

Samtidsdokumentationen utförs som en del av den långsiktiga dokumentationen av stadslivet, men den kan också vara ett behändigt och kortsiktigt svar på ett fenomen som förändras snabbt eller ett fenomen som är på väg att försvinna från stadsmiljön.

Metoderna för samtidsdokumentation kan vara immateriella, som exempelvis fotografi, filmning av rörliga bilder, intervjuer, enkäter och digitala insamlingar, eller materiella, som exempelvis bevarande av föremål och arkivmaterial.

I museets interna handbok *Nykydokumentoinnin käsikirja* (2024) beskrivs närmare hur samtidsdokumentation planeras, genomförs och bevaras i samlingen. Allt material som läggs till i en samling diarieförs och beskrivs och elektroniskt material förs in i samlingsförvaltningssystemet.

När det gäller samtidsdokumentation samarbetar stadsmuseet med andra museer, i synnerhet inom ramen för poolarbetet och projekten inom Nätverket för museernas dokumentations- och samlingssamarbete. Dessutom samarbetar vi med läroanstalter, särskilt universitet, och ibland utgör vi slutarkiv för det material de producerar. Dessutom tar vi i begränsad omfattning emot material som uppstått i projekt med andra externa samarbetspartner. Rättigheterna till sådant material överförs till museet. Samarbetet gör samlingarna mångsidigare och ökar deras genomslagskraft.

Fokus för samtidsdokumentationen är att beakta mångfalden i Helsingfors och bland helsingforsarna. Kunder får håret klippt på frisersalongen Next Century Fashion 2023.

Foto: Yehia Eweis

3.6 Delaktighet

Vårt mål är att öka invånarnas möjligheter att delta i bevarandet av Helsingfors kulturarv. Eftersom helsingforsarna är de främsta experterna på sina egna liv vill vi använda deras expertis i samtidsdokumentationen och bevarandet av historien.

Det försöker vi göra genom att öka möjligheterna till deltagande. Arbetet ska vara inkluderande och mångsidigt. Det ska med andra ord vara möjligt för alla att delta oavsett bakgrund. Genom att delta kan en person påverka saker som är viktiga för hen själv, vilket ökar upplevelsen av att bli uppskattad och hörd.

Vi utvecklar aktivt våra arbetsmetoder för att få invånarna att engagera sig i gemensamt arbete. De ska få påverka valet av vilka fenomen och objekt som dokumenteras samt kunna delta i genomförandet av dokumentationen under planeringsfasen och i lämpliga projekt även under själva dokumentationen. Omfattande fenomenbaserade projekt för samtidsdokumentation är ofta interaktiva, vilket innebär att dokumentationen planeras och genomförs tillsammans med eller på uppdrag av dem som känner till fenomenet.

I inkluderande forskning spelar de personer som fungerar som medforskare en viktigare roll än i traditionellare forskning. Särskilt i utställningsprojekt kan vi prova på olika sätt att inkludera invånarna, även sådana där medlemmarna i sammanslutningar och andra invånargrupper dokumenterar sig själva.

Genom ett inkluderande insamlingsarbete kan vi nå människor, men utmaningen är att få dem att engagera sig i ett långsiktigt gemensamt dokumentationsarbete. Det finns många olika nivåer av delaktighet, och delaktighet kan ske under olika lång tid och i olika omfattning. Museet gör det också möjligt att delta med lågt tröskel, till exempel genom att komplettera katalogiseringsuppgifter via samlingswebbtjänsten Finna.

År 2025 köpte vi en licens till webbtjänsten Connect to Collect som låter personer donera fotografier och som kan användas mångsidigt i samlingsarbetet, både med enskilda samarbetspartner och med större grupper.

För att stärka delaktigheten utvecklade vi 2025 en praxis för gemensam katalogisering som en del av projektet om samer i Helsingfors. När det gäller gemensam katalogisering produceras uppgifter som rör innehållsbeskrivningen av objekt som läggs till i samlingarna tillsammans med den person eller den gemenskap som materialet gäller, som har producerat materialet eller som har annan specialkunskap om materialet, till exempel genom eget intresse. Med hjälp av gemensam katalogisering kan gammal information få ny betydelse och befintliga samlingar kan få nya perspektiv i och med att samlingarna får ny information.

Foto: Pekka Vyhtinen ja Henri Tuomi

Frivilligverksamheten i bildteamet är ett exempel på lyckat långsiktigt inkluderande samlingsarbete. Arkivhjälparna utför huvudsakligen arrangemangs- och skyddsarbete för fysiska bildsamlingar under ledning av museipersonal. Fotogruppen är å sin sida en grupp frivilliga fotografer som dokumenterar Helsingfors och dess förändring enligt gemensamt överenskomna fototeman. De frivilliga fotografernas insats för dokumentationen av vår föränderliga stad har stor betydelse. Grupperna har funnits sedan 2018. Fotogruppen på fotoutflykt i klocktornet vid Helsingfors centralstation och Arkivhjälparna i full gång i Falkmans ateljé.

Hur vi iakttog inkludering vid upprättandet av det här dokumentet

Det samlingspolitiska programmet är ett professionellt verktyg som är utmanande att ta fram i samarbete med invånarna. Däremot diskuterar invånarna gärna museets samlingar. Därför ordnade museet två verkstäder med kaffeservering. Förhoppningen var att berika vår förståelse av invånarnas förväntningar på samlingarna.

Deltagarna bjöds in till verkstäderna genom att kontaktas direkt. Deltagarna var personer i olika åldrar och med olika bakgrund. Alla fick arbeta på det sätt de önskade: fundera i lugn och ro eller skriva ner idéer och diskutera dem tillsammans. Stämningen var entusiastisk och museet fick många skriftliga idéer och tankar.

Temat för den första verkstaden var utökningen av samlingarna: *Vilka slags saker och fenomen bör bevaras i museets samling? Hurudan bör samlingen vara och vad ska den handla om?*

I diskussionerna lyftes särskilt fram att stadens och kulturmiljöns förändring bör dokumenteras utifrån flera perspektiv och att människors vardag och upplevelser av närmiljön bör dokumenteras mångsidigt.

Ämnet för den andra verkstaden var samlingarnas tillgänglighet: *Hur skulle du vilja använda museets samlingar? Vad skulle du vilja se eller undersöka? Var skulle du vilja möta samlingarna? Hur bör museet hjälpa dig att använda samlingarna?*

Ett särskilt fokus under verkstaden var behovet av att öka kunskapen om de befintliga samlingarna och möjligheterna att använda dem. Deltagarna önskade bland annat kunna möta samlingarna i människors vardag, där de rör sig och vistas och å andra sidan också på webben.

För att göra samlingarna mer lättillgängliga föreslogs att information skulle vidarebefordras genom mer kontextuell information och bättre informationsbeskrivningar. Dessutom efterfrågades fler möjligheter att påverka och delta när det gäller användningen av samlingarna samt att samlingarna även skulle kunna ses på andra platser i staden än i museets lokaler. Plattformen Finna är bra, men räcker inte.

Deltagarna bidrog till diskussionerna med många olika perspektiv, vilket visade hur viktigt det är att ordna evenemang som en del av samlingsarbetet för att inkludera invånarna mer. Mötet mellan människor i olika åldrar och med olika bakgrund gav värdefull interaktion, särskilt mellan unga och gamla.

För att nå en mångsidig och mångstämmig grupp deltagare är det bäst att möta människorna där de redan rör sig och samlas. En förtroendeingivande atmosfär kräver ett tryggt rum, tillräckligt med tid och flera möten. Av integritetsskäl togs inga foton under verkstäderna.

4 HUR SAMLINGARNA ANVÄNDS

4.1 Samlingarna ger glädje och inspiration

Samlingarna är utgångspunkten och en resurs för museiarbetet och vi använder dem kreativt och mångsidigt. Våra samlingar visas upp i permanenta och tillfälliga utställningar på Stadsmuseet, Villa Hagasund, Spåramuseet, Donarmuseet och Sprutmästarens gård, vilka årligen besöks av över 400 000 museibesökare. Även byggnaderna själva utgör delvis autentiskt kulturarv.

Samlingar som bevaras väl och har mycket bakgrundsinformation gör det möjligt att berätta intressanta historier och erbjuder allmänheten upplevelser och kunskap. Klassificeringen för brukssamlingar i samlingsklassificeringen gör det möjligt för oss att särskilja objekt i samlingen som museibesökarna kan komma så nära som möjligt. I den mån det är lämpligt ger vi allmänheten också möjlighet att delta i urvalet av utställningsobjekt och i utökningen av informationen om dem.

Kunderna kan uppleva och använda samlingarna på utställningar och evenemang samt undersöka samlingarna själva på webben, i museets forskarrum och i samlingscentralen. Samlingarnas kunder är alla de som behöver samlingarna för sitt personliga intresse eller som stöd för sitt arbete. Vi delar information om samlingarna till invånarna och inom museet. Samlingarna används också vid planeringen av museibutikens produkter.

Vi utvecklar tillgängligheten för samlingarna kontinuerligt. När det gäller den digitala tillgängligheten för fotografisamlingen har vi redan kommit långt, och utvecklingen fortsätter i alla samlingsdelar. Öppna data gör det möjligt för invånarna att dela och använda de digitaliserade samlingarna enligt sina egna behov.

Foto: Henri Tuomi

Oftast möter kunderna samlingarna på utställningar.
Den nya Helsingforsutställningen byggdes våren 2026.

4.2 Samlingarnas kundtjänst

Samlingarnas betydelse uppstår i interaktionen med användarna. Vårt mål är att Stadsmuseets samlingar ska användas mångsidigt både inom och utom vårt museum enligt principen om aktiva samlingar, och att de ska tjäna och glädja så många olika slags användare som möjligt.

God kundservice är en del av stadsmuseets samlingsarbete. Samlingarna är betydelsefulla när de är tillgängliga och informationen som finns i dem används både inom och utom stadsmuseet. Museet arbetar för att främja rörliga samlingar och lånar bland annat ut material till andra museers utställningar.

Vi betjänar webbanvändare genom att i första hand göra samlingar tillgängliga i museets egen vy i Finna. Som en del av kundservicen har åtkomsträttigheterna angetts tydligt för varje objekt och största delen har publicerats med rättigheter som tillåter fri användning. I Finna kan man dock bara se en liten del av samlingarna, så kunderna är även välkomna att ta del av materialet i museets lokaler.

Stadsmuseets bildsamling är en offentlig samling som är öppen för allmänheten. För att ta del av bildsamlingarna kan man beställa materialet och en besökstid i förväg.

Kulturhistoriska samlingens fysiska kundtjänst finns i samlingscentralen, men om möjligt kan material som ska undersökas föras till forskarrummet på vårt huvudsakliga verksamhetsställe på Alexandersgatan. Omfattningen och tidtabellen för kundtjänsten påverkas av de särskilda egenskaperna hos materialet som ska undersökas, till exempel dess storlek och skick, vilka måste utredas före kundbesöket. Samlingsforskarna svarar på frågor om samlingarna och hjälper till med att förbereda inför kundbesök. Digitalisering och högklassig katalogisering av samlingarna spelar en viktig roll när det gäller att göra samlingarna mer lättillgängliga.

Vi levererar bilder i publicerbart skick ur stadsmuseets material enligt gällande prislista, om bilderna inte är tillgängliga i Finna. Det går också att beställa fotoutskrifter ur bildsamlingarna.

Opublicerat material från samtidsdokumentation som finns i samlingsförvaltningssystemet kan undersökas med forskningstillstånd och tidsbokning i forskarrummet på Alexandersgatan. En forskare som beviljats forskningstillstånd kan ta med sig materialet digitalt och behålla det under hela forskningsperioden. Med separat överenskommelse kan material också skickas som digitala filer till forskare som beviljats forskartillstånd.

Stadsmuseets prislista för bilder.

Stadsmuseet i Finna.

Bildapoteket – Helsingfors stadsmuseum.

Foto: Jussi Hellsten

Man kan titta på fotografier självständigt i Bildapoteket, som är bildsamlingarnas kundtjänstrum. Där kan kunderna använda museets egen Finna och bläddra i ett varierande urval av råkopior.

4.3 Intern användning

Vi vill att samlingarna ska ge glädje och inspiration åt alla museets anställda och vi förstår att synen på samlingarna varierar beroende på arbetsuppgift. Alla museets anställda kan få tillgång till samlingsförvaltningssystemet MuseumPlus genom att be systemets huvudanvändare om inloggningsuppgifter. Vi ser till att samlingsförvaltningssystemet och den samlingsinformation som registrerats i systemet kan användas av alla i museipersonalen, och vi utbildar personalen regelbundet i att använda systemet. Dessutom följer vi upp och utvecklar våra interna rutiner för service och beställningar samt upprätthåller vår förståelse för de mål, metoder och utmaningar som museets olika yrkesgrupper och team har, och vi kommunicerar aktivt om de här frågorna.

Vi satsar på interaktion mellan utställningsarbetsgrupperna, den övriga museipersonalen och samlingarna. Varje utställningsarbetsgrupp funderar själv på vilka arbetsmetoder som passar bäst för just dem.

4.4 Användning för museipedagogik

Målet med museipedagogiken är att hjälpa våra museibesökare vars bakgrund är allt mer olik att förstå Helsingfors historia och det helsingforsiska kulturarvet genom samlingarna. Autentiska föremål, bilder, dokument, konst och rörliga bilder är bevis från det förflutna, men de blir inte nödvändigtvis begripliga utan hjälp av en expert. Här är museipedagogiska metoder till hjälp, till exempel rollspel, temaguidningar och andra guidningar, tidsresor och lärande genom att göra.

Kunderna har behov av många olika slag. Seniorer och invandrare som håller på att integreras i samhället behöver andra metoder än skolgrupper, men det som alla museibesökare behöver är att få det aktuella ämnet illustrerat på ett sätt som passar just dem. Vi tar oss an historiska fenomen helhetsmässigt och låter såväl konkreta föremål och bilder som traditioner och språk ge en bild av Helsingfors och helsingforsarnas förflutna och kultur.

I vårt arbete använder vi inte bara museisamlingen, utan även museipedagogiskt material i form av exempelvis föremål som tagits bort ur samlingen, kopior av autentiska föremål, rekvisita och egentillverkade föremål. Det museipedagogiska materialet är inte en del av museisamlingen, utan det har skaffats för att användas av allmänheten inom museiarbete och på guidningar, utställningar och evenemang.

4.5 Att göra samlingarna tillgängliga på webben

Helsingfors stadsmuseum har över tjugo års erfarenhet av att göra sina samlingar tillgängliga på internet. År 2005 gick vi med i ett projekt för Finlands museer online och från och med 2014 har vi lagt ut digitaliserat samlingsmaterial och andra informationsresurser i söktjänsten Finna, som drivs av Nationalbiblioteket. Genom att göra våra samlingar tillgängliga i god kvalitet på webben har de fysiska kundbesöken minskat i hög grad.

Länge låg det huvudsakliga fokuset för tillgängliggörandet av samlingarna på fotografier, men i dag är även en stor del av materialet i arkiv-, föremåls- och konstsamlingarna tillgängligt. Förutom digitaliserade objekt och tillhörande metainformation är data relaterad till kulturmiljön en central informationsresurs som publiceras i Finna. Vi började göra byggnadsinformation tillgänglig 2023 och inventerade arkeologiska objekt i början av 2026. Smalfilmsmaterial med metainformation testade vi att publicera 2025.

Tillgängliggörandet av samlingar på webben är nära kopplat till katalogiseringen och digitaliseringen av materialet. För bildsamlingarna finns både en långsiktig digitaliseringsplan som sträcker sig över flera år och ett digitaliseringsprogram som upprättas årligen. Tillgängliggörandet av andra samlingar på webben har i större utsträckning gjorts slumpmässigt i samband med digitaliserings- och inventeringsprojekt. Av tabellen framgår andelen samlingsobjekt som gjorts tillgängliga i Finna ur olika samlingsdelar.

Andel objekt som var tillgängliga i Finna 2025
5 % kulturhistoriska samlingen
8 % fotografier
39 % konst

Finna är ett interaktivt system som ger oss den största delen av kundresponsen och förslagen till förtydliganden av katalogiseringsuppgifterna för våra samlingar. På stadsmuseets Finnasida lyfter vi regelbundet fram aktuella samlingar som är kopplade till digitaliserings- eller forskningsprojekt samt andra aktuella teman. Dessutom har vi som mål att publicera sådana samlingsobjekt i Finna som visas på utställningar.

Vi främjar användningen av material från samtidsdokumentation för forskning och vårt mål är att publicera beskrivningsinformationen om dem i Finna 2026–2030. Själva materialet publiceras från fall till fall inom gränserna för dataskyddet. Dessutom bedömer vi hur lämplig Finnas webbsida *En genväg till forskning* är för att presentera materialet. På Finnas webbsida *Klassrum* har vi tagit fram en del materialpaket för den grundläggande utbildningen och beaktat läroplanerna.

Stadsmuseet publicerar i princip allt material som görs tillgängligt som öppna data, antingen under licensen CC-BY 4.0, när upphovsrätten gäller, eller märkt som Public Domain, när materialets upphovsrättsliga skyddstid har löpt ut. Upphovsrättsskyddade verk ur arkiv- och konstsamlingen publiceras enligt avtalet mellan Helsingfors stad och Kuvasto rf. En liten del av materialen i konstsamlingen har publicerats under licensen CC BY-NC 4.0, vilket innebär att kommersiell användning är utesluten.

Helsingfors stadsmuseum är med i den sameuropeiska tjänsten Europeana, där i stort sett samma material publiceras som i Finna.

Stadsmuseet i den sameuropeiska tjänsten Europeana

Finnas Genvägen till forskning innehåll

Stadsmuseets innehåll i Finna Klassrum

5 HÅLLBARA MUSEISAMLINGAR MED GENOMSLAGSKRAFT

5.1 Hållbara museisamlingar

Stadsmuseet tar sitt ansvar för att motverka klimatförändringen och förlusten av biologisk mångfald i enlighet med Helsingfors stads mål. Målet med hållbarhetsarbetet inom samlingarna är både att bevara samlingarna och att främja en hållbar användning av dem. Hållbar användning innebär att samhällets kulturella och sociala hållbarhet stöds på ett sätt som beaktar helsingforsarnas mångfald och ger dem möjlighet att delta i utökningen av samlingarna. Mångfald och delaktighet behandlas i kapitel 3 ovan.

Målet är samlingar som sköts kostnadseffektivt och vars klimatavtryck för förvaltning, förvaring, logistik och tillgänglighet är så litet som möjligt. I samlingsarbetet använder vi förnybara material i mån av möjlighet.

I samlingsarbetet överväger vi hur samlingarna och informationen i dem kan utnyttjas för att bygga en hållbar framtid. All förvaring förbrukar mycket energi och material. Därför begränsar vi aktivt utökningen av samlingarna och deras förvaringslokaler. God samlingsförvaltning sparar arbetstid och kostnader och är därmed också hållbar ur ett ekonomiskt perspektiv.

När vi utökar samlingarna beaktar vi hållbarhetsperspektivet och livscykeln. Det bör accepteras att en del av materialen i samlingsobjekten förstörs med tiden, så för sådana objekt finns det en särskild gallringspraxis. Målet är att samlingen inte ska växa, utan att förhållandet mellan utökning och gallring leder till att samlingens volym komprimeras.

Stadsmuseet har certifikatet Ekokompassen och är förbundet till det miljöprogram som det innebär. Samlingscentralerna omfattas inte av certifikatet, men på den gemensamma samlingscentralen arbetar ett ekostödspar från Helsingfors konstmuseum HAM och stadsmuseet som främjar rutiner tillsammans med de andra som verkar i samma lokaler.

Målen kopplade till miljöprogrammet är miljövänlighet vid anskaffning av material och inför utställningar, återanvändning av återanvändbart konserverings- och förpackningsmaterial, effektiv förvaltning och användning av utställningsbehov och rekvisita samt återanvändning och vidaredonation av överskottsmaterial till lämpliga aktörer.

Grunden för materialanskaffning är långvarighet och kvalitet, och materialen återanvänds och återvinns så länge som möjligt. Också förvaringen, lokalerna och användningen av material övervägs noga. Bland annat tvättas förpackningstextilier och arbetshandskar. Även avfallshanteringen och energibesparingen vid belysning har förbättrats.

Centraliserad förvaring av samlingarna i den gemensamma samlingscentralen och i samlingscentralen K3 sparar resurser eftersom centralisering minskar behovet av transporter. Transporter planeras noggrant och koncentreras till bestämda dagar.

Framgången med återvinningen av utställningskonstruktionerna och annan återvinning följs upp som en del av uppföljningen av museets koncept.

Internationella utställningslån har ett stort energiavtryck. Dock sker stadsmuseets utlåningsverksamhet huvudsakligen inom Finland, vilket stödjer den landsomfattande arbetsfördelningen för bevarande, så att motsvarande objekt inte behöver förvaras i flera exemplar, utan samlingarna kan förflyttas mellan museerna.

Att förvara samlingarna i klimatkontrollerade lokaler är energiintensivt. Det bör accepteras att hela samlingen inte kan förvaras och visas upp under helt optimala förhållanden. På museet försöker vi ändå alltid uppnå det bästa slutresultatet, där det viktigaste är att museiobjekten bevaras långt in i framtiden. Det här beaktas också vid samlingslån.

Museiverksamheten försiggår i hyresfastigheter där vi inte kan påverka energilösningarna, till exempel sättet att producera el. Elektroniska system och AI förbrukar mycket energi, och i nuläget räknar vi med att även museets energiförbrukning kommer att öka.

5.2 Samlingarna och forskning

Vårt samlingsarbete baseras på forskningsbaserad information och vi arbetar med utgångspunkt i forskning. Det är väsentligt eftersom utökningen av våra samlingar ökar och definierar vad som är framtidens kulturarv. Vid samtidsdokumentation använder vi allmänt använda metoder inom kulturforskning. Vid förvaringen av samlingarna använder vi naturvetenskaplig kunskap och materialanalyser. Till allmänheten förmedlar vi forskningsbaserad information om samlingarna genom utställningar, publikationer och många olika slags evenemang.

Vi vill främja de ideal som öppna data innebär, kritiskt tänkande och en undersökande inställning.

Forskningsbaserad information och användning i forskningssyfte ökar samlingarnas genomslagskraft och musei- och kulturarvsvärde. Samlingarna ska ge möjlighet till olika tolkningar av historien för individer och grupper nu och i framtiden. Utgångspunkten är en högklassig katalogisering som bevarar objektets kontext, dess betydelse vid bevarandet och berättelserna kopplade till objektet.

Retroaktiv katalogisering är ett sätt att utveckla informationsinnehållet i samlingarna. För det är gemensam granskning och katalogisering av samlingarna med olika samfund och invånargrupper ett bra verktyg. Genom gemensam granskning kan vi både tillföra ny information till samlingarna och rama in den gamla informationen på nya sätt. Utvecklingen av tillgänglig katalogisering gör å sin sida samlingsinformationen tillgänglig för nya användare. Att göra den information som uppstår inom utställningsprojekt till en del av objektens museihistoria är väsentligt. Samlingsklassificering (se närmare i kapitel 6.8) och samlingsinventering är en del av vårt forskningsinriktade arbetssätt.

Vi är en del av forskarsamhället och utgör partner i forskningsprojekt. I samarbeten med universitet och högskolor är vår roll ofta att bevara och katalogisera.

Under politikperioden deltar vi i att utarbeta och implementera det nationella forskningspolitiska programmet som en del av arbetet som ett regionalt ansvarsmuseum. Som en del av projektet tar vi fram ett eget forskningspolitiskt program som hjälper oss att förtydliga vår forskningsverksamhet.

Ett av de centrala målen är att främja användningen av redan befintliga samlingar i forskningssyfte. Vi gör kontinuerligt material från samtidsdokumentation tillgängligt i Finna inom ramen för dataskyddet (se närmare i kapitel 4.4). En del av materialet kan endast användas i museets lokaler, men digitalt material kan användas utanför museet med särskild överenskommelse.

I våra forskningsprojekt och vid publiceringen av material iakttar stadsmuseet lagar och förordningar samt god forskningsetisk praxis, och vi kräver detsamma av våra kunder.

När en kund behöver museets samlingsmaterial för forskning eller lärdomsprov måste hen ha ett tillstånd att använda samlingarna, vilket beviljas av chefen för enheten för kulturarv vid stadsmuseet. Formulären för samtidsdokumentation och användning av samlingarna för forskning har uppdaterats i enlighet med dataskyddsförordningen 2024.

Om den som bedriver forskningen eller utför lärdomsprovet samlar in eller behandlar uppgifter om museets kunder eller personal, beviljas forskningstillstånd av kulturdirektören. Tillstånd kan ansökas med ett elektroniskt formulär.

Stadsmuseet ger inte ut externa publikationsprojekt.

Forskning kopplad till kultur- och fritidssektorn | Helsingfors stad

Foto: Henri Tuomi

Samlingarna undersöks på olika sätt inom ramen för museets verksamhetsplan. Noggrann undersökning och materialanalys öppnar upp objektets kulturhistoriska bakgrund och gör det möjligt att använda objektet mångsidigt på museets utställningar och i söktjänsten Finna.fi. Uppdaterade uppgifter om mått och skick tillsammans med kontextuell information skapar grunden för en högklassig bedömning av samlingen och eventuella beslut om gallring. Forskaren Ella Liljeroos mäter upp ett objekt som en del av katalogiseringsprocessen.

5.3 Kommunikation

Att samlingarna är välkända av allmänheten är en del av stadsmuseets genomslagskraft. I våra samlingar finns unika objekt och helheter som bara vi har, så vi bör visa upp dem för invånarna. Våra samlingar är byggstenar för helsingforsarnas identitet, men det att samlingarna är välbekanta och används mångsidigt hjälper oss också att motivera museisamlingarnas existens och de kostnader de medför för invånarna.

Därför informerar vi mångsidigt om samlingarna och samlingsarbetet på expertföreläsningar, på bloggar, i publikationer och som en del av museets evenemangsproduktion. Museets kommunikationskanaler används och utvecklas för kommunikation om samlingarna i samarbete med branschens kommunikation och marknadsföring. Vi uppmuntrar våra experter att figurera i olika forum.

Vårt mål är att använda sociala medier mångsidigt när det gäller utökning och att synliggöra samlingsarbetet. På sociala medier delar museibesökare och andra invånare information om fenomen och museiobjekt som intresserar dem, och stadsmuseet vill uppmuntra och stödja dem i det. På webben finns bland annat flera grupper som aktivt delar bilder från stadsmuseets bildsamlingar.

Signe Branders fotografier är den del av samlingen som helsingforsarna känner bäst till och som ständigt används som grund för nya forskningsbaserade utställningar och publikationer. Salutorget 1909.

5.4 Att mäta samlingsarbetet

Vi mäter hur samlingsuppgiften genomförs med kvantitativa mått som rapporteras i den nationella museistatistiken och verksamhetsberättelsen. Som grundtal för verksamhetsberättelsen använder vi de siffror som rapporteras till Museistatistiken. I bokslutet för kultur- och fritidssektorn följer vi upp två nyckeltal från museet. År 2025 var de följande:

- Antal fysiska besök: 448 154
- Digitala besökare: 113 300[2]

Museets kundprodukter baseras i stor utsträckning på samlingarna, så båda nyckeltalen mäter indirekt även samlingsarbetets genomslagskraft. De digitala besöken mäter det arbete som gjorts för att tillgängliggöra samlingarna, vilket alla samlingsanställda deltar i i olika skeden av processen.

Från och med 2024 följer vi upp hur mångfalden beaktas i utökningen som en del av uppföljningen av mångfaldsmålet i museets koncept.

Vi rapporterar årligen till Nätverket för museernas dokumentations- och samlingssamarbete om utökningen enligt den landsomfattande arbetsfördelningen för bevarande.

Vartannat år ger Nationalbiblioteket oss en rapport om Finnas besökare, vilken ger oss information om användarna av tjänsten. Genom analysen i rapporten och de åtgärder den leder till svarar vi mot följande mål i konceptet när det gäller expertis: *Museet utvecklar kontinuerligt sina experttjänster.*

Antalet konstverk och grafiska arkivmaterial som gjorts tillgängliga i Finna rapporteras årligen enligt konstnär till Kuvasto rf i enlighet med avtalet *Taidekokoelmat verkkoon 2.0.*

5.5 Ekonomiska konsekvenser av samlingsarbetet

Värdet eller avkastningen för de kulturhistoriska museisamlingarna varken anmäls eller beräknas i pengar.

Av stadsmuseets verksamhetsutgifter 2025 utgjorde lönerna 43 procent (44 procent år 2019) och fastighetskostnaderna 31 procent (33 procent år 2019), vilket motsvarar den allmänna kostnadsstrukturen för finländska museer, eftersom museernas lönekostnader enligt Museistatistiken var 42,6 procent och fastighetskostnaderna 34,6 procent år 2024.

Även kostnaderna för samlingsarbetet utgörs främst av löner och hyror. År 2025 utgjorde hyrorna för de två samlingscentralerna 36 procent av museets totala hyreskostnader. Sett till ytan utgör de ungefär 52 procent av museets lokaler ihopräknade.

Personalkostnaderna för samlingsarbetet går inte att särskilja från lönekostnaderna för hela museet, eftersom alla som arbetar med samlingsarbetet också deltar i kundtjänst- och utställningsarbetet.

Intäkterna från samlingsarbetet är små och rätt sporadiska. Försäljning av bildfiler och bildutskrifter samt samlingslån genererar årligen några tusen euro, beroende på antalet låneförfrågningar.

Samlingsteamen deltar i att utveckla museets produktivitet genom att satsa på samlingsförvaltning och samlingslogistik. Målet är att på så sätt förbättra kundservicen och göra samlingarna mer lättillgängliga samt bidra till en snabbare utställningsrotation.

2 Siffran visar endast användare av tjänsten Helsinkikuvia.fi. Tjänsten togs ur bruk 2025 och framöver följer vi upp Finnas besökare.

6 HUR SAMLINGSARBETET UTFÖRS

6.1 Samlingsorganisation och beslutsfattande

Stadsmuseet är en av kulturtjänsterna inom kultur- och fritidssektorn. Vårt museum består av två enheter, enheten för kulturarv och enheten för publiktjänster. Enheten för kulturarv ansvarar för stadens kulturhistoriska samling, samlingsförvaltning och samlingspolitik samt för samlingsförvaltningssystemet och samlingslogistiken. Ansvaret för samlingarna ligger hos chefen för enheten för kulturarv och samlingsintendenterna.

Samlingsteamen ansvarar för och bereder förslag om utökning och gallring av den kulturhistoriska samlingen samt om samlingslån. Museidirektören beslutar årligen om accession, det vill säga vilka förvärv som ska läggas till i samlingen. Beslut om donationer och inköp samt om gallring och lån fattas i egenskap av tjänsteinnehavare och på förslag av samlingsteamen och av antingen museidirektören, kulturdirektören eller sektorchefen för kultur- och fritidssektorn inom ramen för deras anskaffningsgränser.

Enheten för kulturarv består av två samlingsteam: föremålssamlingsteamet och bildsamlingsteamet. Föremålsteamet ansvarar för den kulturhistoriska samlingen, det vill säga föremåls- och arkivsamlingen, och den forskning, kundservice och logistik som är kopplad till den. Teamet ansvarar även för samlingscentralerna och deras samlingsförvaltning och samlingslogistik. Dessutom ansvarar det för byggnadsdelssamlingen, vars innehållsexpert är kulturmiljöteamet. De arkeologiska föremålen hör till ansvarsområdet för kulturmiljöteamets arkeologer.

Foto: Henri Tuomi

Med anledning av HRM:s jubileumsår 2026 beställdes ett nytt brunnslock som lades till i samlingarna som en del av den obrutna historien om dricksvattnet i Helsingfors. Sanna Niemi-Pynttäri, konservator, rengör locket för förvaring.

Bildteamet ansvarar för foto- och konstsamlingarna. Intendenten för bildsamlingen är produktägare för samlingsförvaltningssystemet.

Samlingsarbetet utförs under många olika yrkestitlar och i flera team. Under 2026 utfördes samlingsarbete under följande titlar (i alfabetisk ordning): arkeolog, forskare, forskningschef, fotograf, intendent, konservator, medieassistent, museiassistent, museimästare och renoveringsexpert.

Visstidsanställda används inom ramen för resultatbudgeten. Vi erbjuder praktikplatser för studerande inom branschen i mån av möjlighet. Dessutom köper vi konserveringstjänster externt för att stödja vår egen verksamhet.

Nya rekryteringar bedöms som en helhet utifrån den kompetens som vi behöver för skötsel av samlingarna, utveckling av samlingsarbetet och kundservice. Inför 2030 väntas flera pensioneringar. Delvis av denna anledning utvecklar vi metoderna för samlingsarbetet med avseende på samlingskompetens och överföring av information som gäller samlingarna.

Foto: Henri Tuomi

Lämpliga förvaringslösningar är en del av förebyggande konservering.
Konservator Sanna Niemi-Pynttäri vid en förvaringslåda för metallsmycken.

6.2 Samlingsprocesserna

De olika delområdena inom samlingsförvaltningen beskrivs i form av processer, vilka samtidigt fungerar som instruktioner för samlingsarbetet. Ansvaret för uppdateringen av processerna ligger hos processägarna, det vill säga samlingsteamens intendenter, vilka ansvarar för att uppdatera länkarna i Teams. Följande processer hör till samlingsförvaltningen:

- processen för arkeologiska föremål
- processen för förebyggande konservering
- processen för att lägga till ett objekt i den kulturhistoriska samlingen
- processen för dokumentationsbeskrivning
- karantänprocessen
- processen för biblioteksamlingen
- processen för samlingslogistik
- bildlaboratoriet digitaliseringsprocess
- låneprocessen
- handboken Nykydokumentoinnin käsikirja
- processen för utställningskonservering
- utställningshandboken
- gallringsprocessen
- processen för byggnadsdelar
- processen för konstverk
- processen för förvärv av fotografier.

6.3 Lagar, förordningar och andra handlingar som styr samlingsarbetet

Stadsmuseet är en av tjänsterna inom Helsingfors stads kultur- och fritidssektor. I kultur- och fritidssektorns verksamhetsstadga står det att stadsmuseet ansvarar för Helsingfors stads kulturhistoriska samling, samlingsförvaltning och samlingspolitik samt för samlingsförvaltningssystemet och samlingslogistiken.

Samlingsarbetet vid stadsmuseet styrs av följande lagar, förordningar, avtal och andra handlingar och anvisningar:

Museilagen | 314/2019

Lagen om fornminnen | 295/1963

Upphovsrättslagen | 404/1961

Lagen om ändring av upphovsrättslagen | 263/2023

EU:s allmänna dataskyddsförordning (GDPR) – Your Europe

Helsingfors stads förvaltningsstadga

Kultur- och fritidssektorns verksamhetsstadga

Ett Helsingfors att vara stolt över. Stadsstrategin för 2025–2029

Agenda 2030

De etiska reglerna för museiabete Museumsetik – ICOM Finland

Möjligheternas museum. Undervisnings- och kulturministeriets museipolitiska program 2030

Statsrådets principbeslut om kulturarvsstrategin 2023–2030

De nya bestämmelserna i upphovsrättslagen som gäller kulturarvsinstitutioner: KAM-juridikgruppens tillämpningsanvisning (på finska)

Dataskydd inom KAM-sektorn (på finska)

Dessutom

Avtalet om den landsomfattande arbetsfördelningen för bevarande

Fyraårsplan för de regionala ansvarsmuseerna

Tillsammans berättar vi Helsingfors stads historia! Helsingfors stadsmuseets koncept 2022–2027

6.4 Samlingsförvaltningssystemet

Samlingsförvaltningen vid stadsmuseet bygger både innehållsmässigt och vad gäller samlingslogistiken på samlingsförvaltningssystemet.

Vi förnyade vårt samlingsförvaltningssystem enligt planen tillsammans med Helsingfors konstmuseum HAM under den samlingspolitiska perioden 2020–2024. Systemet Maria/MediaKsi som vi använt sedan 1998 ersattes med zetcoms webbläsarbaserade samlingsförvaltningssystem, MuseumPlus. Systemets beställare är utvecklings- och digitaliseringstjänsterna inom Helsingfors stads kultur- och fritidssektor, och programvara, serverutrymme samt underhåll köps som en SaaS-tjänst (Software as a Service). Produktägare till systemet när det gäller stadsmuseet är intendenten för bildsamlingarna, och för dess operativa styr-, utvecklings- och underhållsfunktioner ansvarar en projektgrupp. Helsingfors stadsmuseum deltar i utvecklingen av systemet tillsammans med tjänsteleverantören och andra organisationer som använder MuseumPlus.

De fördelar som bytet inneburit är betydande: Tidigare separata databaser för olika material och samlingsförvaltningsåtgärder som tidigare bara delvis kunde administreras med MediaKsi ersattes av en modulbaserad programvara som möjliggör enhetlig hantering av alla centrala samlingsprocesser. Dessutom stöder det nuvarande systemet den internationella Spectrum-standarden.

Kvaliteten på metadata har förbättrats med gemensamma termlistor i MuseumPlus och en integrerad användning av KOKO-ontologin. Systemet styr också registreringen av uppgifter så att de blir strukturerade, kumulativa och kommensurabla.

Förutom uppgifter som gäller samlingsobjekt och aktörer kan vi med MuseumPlus också hantera samlingsprocesser (förvärv, utställningar, samlingslån, gallring, konservering och logistik), och dessutom kan vi lagra informationsresurser som rör den kulturmiljö som är inbyggd i systemet. MuseumPlus har också ersatt stadsmuseets biblioteksystem PrettyLib för hantering av handboksmaterial.

Vårt mål är att föra in de digitala samlingsuppgifterna i den nationella tjänsten för långtidsförvaring.

Samlingsförvaltningssystemet och vår verksamhet som regionalt ansvarsmuseum

Som regionalt ansvarsmuseum för Mellersta Nyland främjar stadsmuseet museiverksamheten vid de lokala museerna i området. En del av ansvaret för museiarbetet är att tillhandahålla ett samlingsförvaltningssystem för sådana museer i området som inte får statsandelar. Ett avtal om ibruktagning ingås mellan Helsingfors stadsmuseum och det lokala museet.

En förutsättning för avtalet är att det lokala museet har en fast samling som sköts enligt museibranschens etiska regler och att ägaren av samlingen är en sammanslutning med rättshandlingsförmåga. Avtalet gör det möjligt för det lokala museet att ingå ett avtal med Nationalbiblioteket om att göra samlingen tillgänglig i Finna. Stadsmuseet tillhandahåller det lokala museet en introduktion till systemet, instruktioner för katalogisering och utbildning.

6.5 Samlingarna och dataskydd

För oss är dataskydd av högsta vikt bland annat vid materialdonationer. Vi beaktar dataskyddet både när vi sparar material i samlingar och när vi publicerar samlingsuppgifter. I donationsprocessen kommer vi alltid överens om användningen av personuppgifter som rör överlåtaren och/eller materialet.

När det gäller samtidsdokumentation informerar vi informanterna om frågor som rör dataskydd och användningen av materialet och kommer vid behov även överens om lagringen av personuppgifter i museets informationssystem.

Innan samlingsuppgifter publiceras genomför vi en riskbedömning och låter bli att publicera vissa uppgifter med tanke på dataskyddet. Vid handläggningen tar vi hänsyn till särskilda personuppgifter samt eventuella användningsbegränsningar.

Personuppgifter som rör samlingarna behandlas enligt Helsingfors stadsmuseum och Stiftelsen Helsingfors konstmuseum HAMs register för hantering av samlingar. Grunden för behandlingen av personuppgifter är artikel 6.1 c och e i EU:s allmänna dataskyddsförordning (2016/679). Registeransvariga är museidirektören och direktören för Helsingfors konstmuseum HAM. Kontaktpersonen för Helsingfors stadsmuseum är intendenten för bildsamlingen.

6.6 Att lägga till material i samlingar

Oberoende av utökningsmetoden bedöms lämpligheten hos de objekt som erbjuds för samlingarna alltid i förhållande till den befintliga samlingen och det gällande samlingspolitiska programmet. Vid beslut om utökning beaktar vi dessutom de resurser som krävs för att lägga till, förvara och eventuellt visa upp objekten samt faktorer som gäller säkerheten för samlingen.

Helsingfors stadsmuseums samlingspolitiska mål är inte att öka antalet föremål i samlingen, utan att ha en kontrollerad och fenomenbaserad utökning som gör samlingen mer representativ och betydelsefull. Utgångspunkten är att vi inte tar emot allt som erbjuds.

Materialerbjudanden ska i första hand skickas till samlingsteamen via formuläret på webbplatsen. Förslag om objekt som ska läggas till i samlingarna görs kollegialt vid föremåls- eller bildteamets möten, där presentationsansvaret ligger på den samlingsforskare som är utsedd för uppgiften. Alla yrkesgrupper i teamen deltar i motiveringen av förslaget. Beslutsprocessen för utökning av och gallring i kulturhistoriska samlingen samt samlingslån uppdateras 2026 så att den motsvarar förvaltnings- och verksamhetsreglerna för kultur- och fritidssektorn.

Inför teampresentationer bedömer samlingsforskaren materialets lämplighet i förväg och utreder vilka eventuella motsvarigheter som finns i samlingarna. Dessutom utreder hen de erbjudna materialens historia, kontext, ägarförhållanden och eventuella upphovsrätter i samarbete med den person som erbjudit materialet och informerar personen om överlåtelsevillkoren. Konservatorn bedömer i sin tur det fysiska skicket på det erbjudna materialet.

Både vid samlingsöverlåtelser och donationer upprättas ett *Gåvobrev/avtal* om överlåtelse och användning av materialet samt om användning av personuppgifter som gäller överlåtaren och/eller materialet. Dokumentet som parterna har undertecknat digitaliseras och förs in i avtalsmodulen i samlingsförvaltningssystemet.

6.6.1 Diarieförning

När ett positivt beslut om att lägga till objekt i samlingarna har fattats får förvärvspartiet ett nummer som bestäms enligt materialtypen. Helsingfors stadsmuseum har två separata diarier, ett för arkivet, föremål, byggnadsdelar och konst och ett annat för fotografier, ljudinspelningar, text och rörlig bild. Deras numreringsprinciper skiljer sig åt.

Uppgifterna om förvärvet registreras i samlingsförvaltningssystemet, där ett elektroniskt diarium skapas.

Vid förvärv anges alltid motiven för att lägga till objekten i samlingarna. I samlingshanteringssystemet antecknas huruvida förvärvet uppfyller museets ansvar i den landsomfattande arbetsfördelningen inom bevarande eller kriterierna för mångfaldsperspektivet såsom det är definierat i museets koncept.

Bra kontextuell information ger större orsak att lägga till ett objekt i samlingarna. Ett kompisgäng från Berghäll skaffade hembränningsapparaten på bilden i början av 1970-talet. Destilleringsapparater för hemmabruk marknadsfördes och såldes då öppet, och hembränning var till och med vanligare i städer än på landsbygden. Efterfrågan på destilleringsapparater antogs ha varit som störst i Finland under Alkos strejk våren 1972.

6.6.2 Katalogisering

Med katalogisering avses att information som är väsentlig för ett museiobjekt tas fram och registreras i en strukturerad och sökbar form i samlingsförvaltningssystemet. Förutom våra samlingsforskare deltar även arkeologer, konservatorer, medieassistenter, museiassistenter och museimästare i katalogiseringen.

Under 2025 gjorde vi de första försöken med en gemensam katalogisering baserad på delad expertis där externa aktörer deltar i katalogiseringen tillsammans med museets personal. Instruktioner och en processbeskrivning för det här ska upprättas 2027.

Katalogiseringen sker på olika nivåer. Den så kallade grund- eller identifieringskatalogiseringen innebär i sin enklaste form att ett objekt namnges, att dess fysiska mått och utseende beskrivs eller att dess positionsinformation registreras.

Forskningskatalogisering talar vi om när vi går vidare till att registrera tidpunkter, ämnesord och kontextuell information om objektet. Vid katalogiseringen använder vi såväl uppgifter som vi fått vid överlåtelsen som olika källmaterial, vilka bedöms kritiskt som en del av forskningskatalogiseringen. Den kundrespons som vi får via Finna har haft stor betydelse när det gäller att precisera katalogiseringsinformationen, men informationen vi får därigenom bör behandlas med samma källkritik som annan information.

Objektets historia är en väsentlig del av dess forsknings- och museivärde, och den kopplas till objektet vid katalogiseringen.

I flera årtionden har vårt mål varit att vår katalogisering ska vara så noggrann att den gäller varje enskilt objekt. Det här har visat sig vara omöjligt ur ett arbetsekonomiskt perspektiv, särskilt när det gäller stora mängder arkiv- och fotomaterial. Under den senaste politiska perioden utvecklade vi metoder för hierarkisk katalogisering. Samlingsförvaltningssystemet MuseumPlus gör det möjligt att beskriva större materialhelheter – samlingar och serier – och presentera dem hierarkiskt. Även Finna stöder en hierarkisk presentation av material.

Arkeologiska fynd katalogiseras i samlingsförvaltningssystemet med Museiverkets KM-nummer. På begäran ges bläddringsrättigheter till representanter för andra museiorganisationer.

6.7 Inventering

Inventering är en metod vi använder för att få koll på samlingarna både kvantitativt och innehållsmässigt. Inventeringshelheterna är tematiska eller typologiska och bestäms utifrån behoven för samlings- eller utställningsarbetet. Information som samlats in under inventeringsarbetet registreras i första hand i samlingsförvaltningssystemet. Inventerar gör konservatorerna, museiassistenterna, medieassistenterna, museimästarna och forskarna.

Inventeringsarbetet höjer kvaliteten på våra samlingar. Målen med och resultatet för inventeringsarbetet är följande:

- få koll på samlingarna, det vill säga att föra in objekt som inte är diarieförda och/eller numrerade i samlingsförvaltningen
- öka kunskapen om samlingarna
- få en uppfattning av fenomen som saknas
- en möjlighet att definiera målen med utökningen och identifiera objekt som ska tas bort när vi får en helhetsbild av inventeringsområdet – inventering leder till att samlingen komprimeras och kvaliteten höjs
- kartlägga skicket
- trygga bevarandet av samlingarna enligt principerna för förebyggande konservering
- tillgång till material som behövs för utställningsarbete och mångsidigare utställningsobjekt
- högre kvalitet på samlingsinformationen
- göra material tillgängligt i söktjänsten Finna i allt större utsträckning.

Exempel på inventering av kulturhistoriska samlingen under den föregående samlingspolitiska perioden är bland annat inventeringen av patientarbetet från Nickby sjukhusmuseum, inventeringen och fotograferingen av samlingen av Hilberts dekorationsmålningsskisser, konditionsinventeringen av underkläder, herraccessoarer och glasögon samt inventeringen av materialet från 1980-talet för en utställning.

Vid inventeringen av arkivsamlingen prioriterar vi material som ska publiceras i Finna. I vårt arkiv finns det fortfarande mycket oregistrerat material, varav endast en del har diarieförts. Ett avgörande framsteg för att få koll på byggnadsdelarna var flyttinventeringen 2006, som följdes av inventering av tapetprover och dörrar. Konstsamlingen är till största delen katalogiserad, och inventering har utförts i form av projekt.

Inventeringen av vår fotografisamling är kopplad till digitaliseringsplanen. Vi gör inventeringar som rör utställnings-, publicerings- och forskningsprojekt. Dessutom gör vi även inventeringar när vi överväger att ta emot fotografier som erbjuds till samlingen. Enligt samma princip inventerar vi också samlingen av rörliga bilder. Under den föregående samlingspolitiska perioden var inventeringarna kopplade till forsknings- och publiceringsprojekt, särskilt till fotograferna **Ivan Timirjasew** och **Volker von Bonin** och till projekt som rörde färgfotografier.

Vi inventerar, undersöker och digitaliserar också fotografisamlingens viloarkiv. Det långsiktiga målet är att överföra alla ursprungliga råkopior från samlingen som används av kunder till viloarkivet, som inte är tillgängligt för kunder. Också bildteamets frivilliga deltar i inventeringen.

Vid inventeringen av det omfattande bildmaterialet från MaTaPuPu, lokaltidningen för områdena Malm, Mosabacka, Bocksbacka och Parkstad, har kontaktkopior använts. Till höger ser vi Kyllikki Sjölunds blomster- och godiskiosk, som enligt MaTaPuPu hade blivit ett landmärke för Parkstad. Inventeringen förbättrar förvaltningen av samlingen och gör det möjligt att lyfta fram lokalt viktiga ämnen som en del av stadens berättelse.

6.8 Samlingsklassificering och gallring

För föremålssamlingen och arkivsamlingen används en samlingsklassificering. Klassificeringen gäller automatiskt nya tillägg i samlingarna, eftersom de alltid klassificeras när de läggs till i samlingar som en del av katalogiseringsprocessen.

Samlingsklassificeringen är en metod för att förvalta och få koll på samlingarna. Den använder vi för att med vissa kriterier bedöma ett enskilt objekt eller en objektgrupp, dess museivärde och lämplighet för samlingsprofilen samt dess förhållande till den övriga museisamlingen. Genom samlingsklassificering skärps samlingsprofilen, förbättras kvaliteten på samlingarna och möjliggörs att antalet objekt i samlingarna minskar. Den samlingsklass som har angetts för samlingsobjektet styr dess skötsel, användning och förvaring. Den samlingsklass som registrerats i samlingsförvaltningssystemet synliggör objektets museivärde som en del av Helsingfors stadsmuseums samlingar.

För samlingarna har klassificeringen såväl säkerhetsmässig som ekonomisk betydelse eftersom den kan påverka skötsel- och lokalkostnaderna för samlingarna. Samlingsklassificeringen är också viktig för utställningar, eftersom den gör det möjligt att sålla fram sådana objekt i samlingarna som kan ha ett mildare skydd. Emellanåt identifierar klassificeringsarbetet sådana objekt som utställningsbesökarna kan röra vid.

Det finns tre samlingsklasser: kärn-, grund- och brukssamlingen. Samlingsklassificeringen är dynamisk, vilket innebär att den samlingsklass som har angetts för ett objekt inte är definitiv utan kan omvärderas. Samlingsklassificeringen bygger på en uppsättning kriterier eller epitet som varje objekt som ska klassificeras ska bedömas utifrån. Klassificeringsgrunden för objekt som ska läggas till i kärnsamlingen registreras i samlingsförvaltningssystemet.

För fotografi-, konst- och byggnadsdelssamlingen används ingen samlingsklassificering.

Gallring kan genomföras i alla delar av samlingarna i samband med inventering och katalogisering av material. Stadsmuseets principer för gallring godkändes 2001 och uppdaterades 2015. Gallringsprocessen som styr beslut om gallring och hur den ska genomföras uppdaterades 2019. Från och med 2024 dokumenteras hela gallringsprocessen i samlingsförvaltningssystemet, från gallringsförslag till deaccession, i stället för i ett gallringsprotokoll som tidigare. Posterna för avyttrade objekt sparas i samlingshanteringssystemet även om det fysiska objektet rensas bort.

En aktiv gallringspolicy baserad på samlingsinventering är ett viktigt verktyg för att utveckla samlingarna och deras förvaltning, och en etablerad del av stadsmuseets samlingsarbete. Systematisk gallring bör framför allt leda till att tillväxten för den kulturhistoriska samlingen upphör eller åtminstone avsevärt bromsas in. Det bör också komprimera samlingarna och rikta resurserna för samlingsarbetet till de samlingsdelar som har störst museivärde. Gallring kan ha både ekonomiska och samlingssäkerhetsmässiga mål, och att minska samlingarna är också ett hållbarhetsmål.

Samlingsklasser i kulturhistoriska samlingen

Kärnsamlingen definieras utifrån riktlinjerna i det gällande samlingspolitiska programmet, samlingarna och objektets innehåll. Kärnsamlingen innehåller de musealt sett mest betydelsefulla objekten som Helsingfors stadsmuseum vid behov kan använda för att sammanfatta sin samlingsuppgift. Utgångspunkten för att visa upp kärnsamlingen är de objektspecifika klimatkraven. Vi arbetar för att garantera bevarandet av kärnsamlingen även under exceptionella förhållanden.

Grundsamlingen är den del av samlingen som enligt definitionen tillhör varken kärn- eller brukssamlingen. Största delen av samlingarna ingår i grundsamlingen.

Med brukssamlingen menas objekt som inte representerar det bästa inom sin objektgrupp eller sitt ämnesområde vad gäller museivärde eller skick. Syftet med brukssamlingen är att föra samlingarna närmare museibesökarna och till exempel göra utställningarna till mer av en upplevelse. De får nötas under utställningar och genom museipedagogisk användning. Användningsgraden fastställs alltid från fall till fall. Det att ett objekt har överförts till brukssamlingen innebär att objektet avyttras när det är uppnött.

När passar ett objekt in i brukssamlingen?

- När det finns ett stort antal av samma eller mycket liknande objekt i samlingen.
- När objektet kan ersättas, det vill säga är lätt att skaffa fler av.
- När objektets skick gör att det kan användas i brukssamlingen.
- När det inte finns någon betydande kontextuell information om objektet.

6.9 Skötsel och fysisk förvaltning av samlingarna

Stadsmuseet sköter sina samlingar ansvarsfullt och enligt principerna för förebyggande konservering. Vårt mål är att skapa gynnsamma förhållanden för objekten och skydda dem från skadedjur, skadlig hantering och annan skada. Skötseln av samlingarna omfattar förebyggande och aktiv konservering samt uppvisning och förvaring. Lämpliga förhållanden både i utställnings- och i förvaringslokaler är avgörande för att objekten ska kunna bevaras i gott skick.

Stadsmuseet har två samlingscentraler: den gemensamma samlingscentralen för stadsmuseet och Helsingfors konstmuseum HAM i Säkerhetsdalen i Vanda som togs i bruk 2017 (6 153 m2) och den kompletterande samlingscentralen K3 (1 800 m2), av vilken 200 m2 har anvisats för HAM:s användning. I den gemensamma samlingscentralen för HAM och stadsmuseet finns såväl förvaringslokaler för samlingar som konservatorielokaler, en verkstad för museimästare och en fotostudio. För bussar och motorfordon köps förvarings- och skötselservice av samlingshotellet vid bil- och vägtrafiksmuseet Mobilia. Fotosamlingarna förvaras i första hand i arkivet för negativ och råkopior på verksamhetsstället på Alexandersgatan 16.

6.9.1 Konservering

En konservator är en expert på konservering som ansvarar för att bevara, vårda och konservera kulturarv. På stadsmuseet ansvarar samlingscentralskonservatorn för det tillsammans med föremåls-, möbel-, papper- och textilkonservatorer som är specialiserade på olika material.

Syftet med förebyggande konservering är att förhindra att samlingsobjekten skadas och att förlänga deras livslängd. De indirekta och bevarande åtgärderna vid förebyggande konservering ändrar inte objektet eller dess konstruktion. Målet är att förebygga behovet av aktiv konservering.

Konservatorerna ansvarar för att utarbeta och ge anvisningar om principerna för förebyggande konservering, men den praktiska tillämpningen är hela personalens ansvar. Målet är att varje anställd är medveten om betydelsen av samlingssäkerhet i sitt arbete. För nya anställda ordnas handledning i förebyggande konservering. Handledningen ger färdigheter att agera och behandla objekt enligt principerna för förebyggande konservering.

Aktiv konservering innebär att stoppa eller reparera skador på ett objekt. Målet med aktiv konservering är att konservera skadade objekt med så få åtgärder som möjligt och i första hand genom bevarande åtgärder. Vid aktiv konservering prioriteras utställningskonservering.

Dessutom kartlägger konservatorer skicket på objekten i nya förvärv och konserverar dem vid behov. Museet har ingen separat fotokonservator, men särskilt vad gäller förebyggande konservering av fotografier konsulterar vi vid behov en papperskonservator.

Fynd från arkeologiska utgrävningar konserveras som en köpt tjänst och vid behov köps även utställningskonservering.

Foto: Henri Tuomi

Att bevara plastmaterial är utmanande. Konservatorn Maarit Jones lägger silikonpapper inuti en regnrock, vilket gör det lättare att bevara den.

6.9.2 Digitalisering av samlingar

Digitalisering främjar tillgången till samlingarna och gör dem lättare att bevara. I fotografisamlingarna digitaliserar vi genom fotografering och vi försöker följa rekommendationerna för kvalitetskontroll av kulturarvsmaterial i processen. I den uppdaterade digitaliseringsplanen för fotografisamlingarna 2026 prioriterar vi digitalisering av det äldsta och ömtåligaste materialet, kunduppdrag samt kommande utställnings- och publiceringsprojekt.

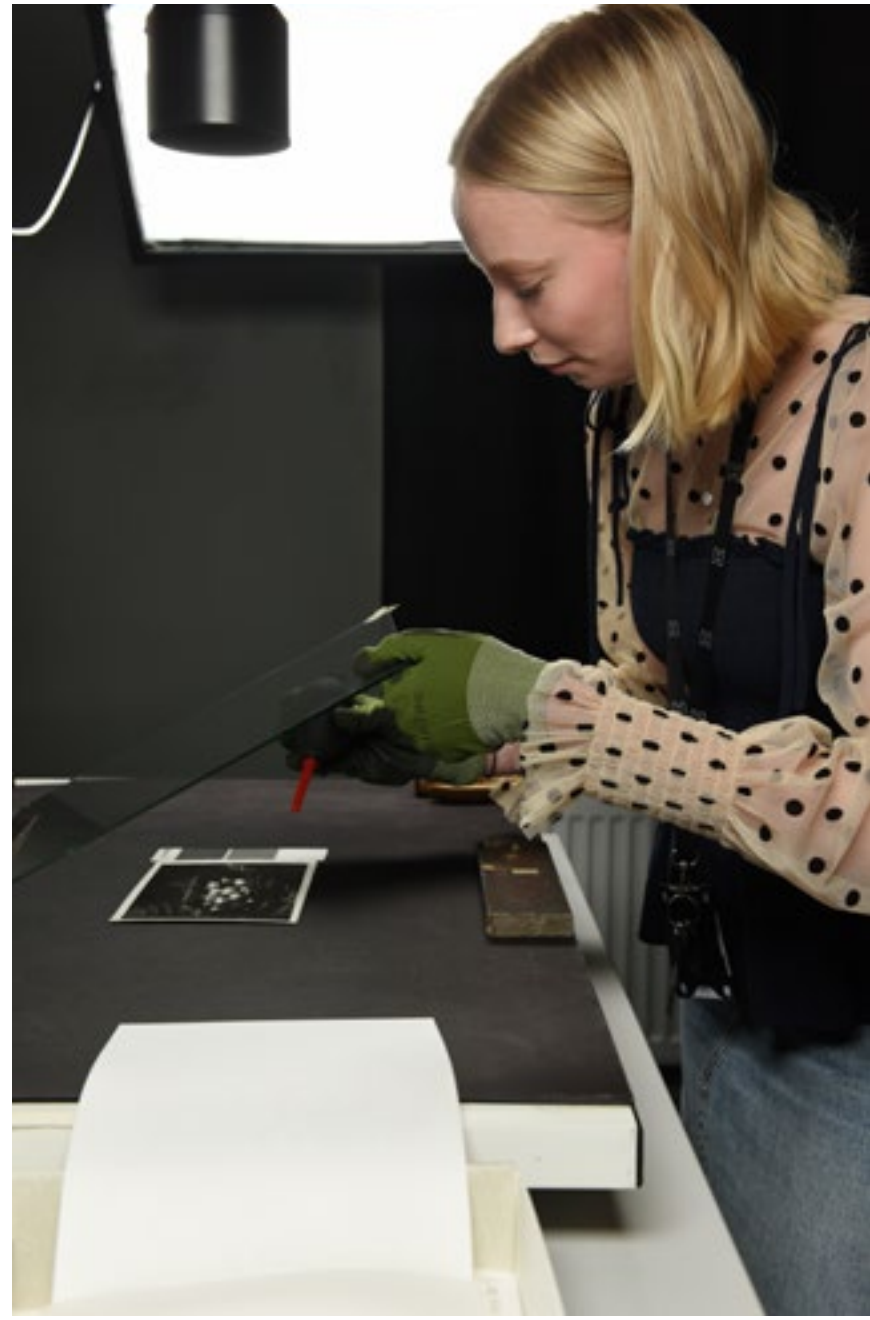
Digitaliseringen av arkivsamlingen fortskrider i form av projekt. AV-samlingarna digitaliserar vi som en köpt tjänst.

Föremålssamlingarna digitaliserar vi genom att fotografera dem. Vi fotograferar det mesta i form av identifieringsbilder, men i mån av möjlighet försöker vi använda objektbilder tagna av en fotograf. Arkeologer beskriver sådana föremål eller fragment som museet fått vid undersökningar och som ska katalogiseras åtminstone i form av identifieringsbilder.

I framtiden kommer vi att prova nya digitala metoder (till exempel fotogrammetri och laserskanning) för en tredimensionell samling för att göra samlingarna mer lättillgängliga. År 2026 gjorde stadskansliet till exempel en 3D-modell av en miniatyr av Helsingfors på 1870-talet.

Digital dokumentation och långsiktigt bevarande av kulturarv i digital form är också viktiga för att skydda kulturegendom.

Foto: Henri Tuomi

Medieassistenten Maija Pöysti rengör en råkopia innan digitalisering.

6.9.3 Utställningslokaler och uppvisning av samlingar

När samlingar visas på utställningar är kundupplevelsen och innehållet utgångspunkten för planeringen. Objektens skick och den belastning som det innebär att objektet ställs ut påverkar också valet av utställningsobjekt. När objekt visas upp är målet att garantera de bästa möjliga förutsättningarna för objekten med hänsyn till de här aspekterna. Bland museets utställningslokaler är endast stadsmuseets utställningslokaler på Alexandersgatan klimatkontrollerade. Att ställas ut på andra museer, särskilt Villa Hagasund, innebär en betydande belastning för objekten. Serviceansvariga sköter och övervakar utställningslokalerna och objekten i enlighet med principerna för förebyggande konservering tillsammans med konservatorer.

6.9.4 Samlingsförvaring och samlingslogistik

För verksamheten på stadsmuseets två samlingscentraler och för samlingslogistiken ansvarar föremålssamlingsteamet. För samlingsförvaringen och utvecklingen av den ansvarar teamets intendent samt föremålsforskare, konservatorer, museiassistenter och museimästare. Intendenten och samlingscentralskonservatorn har det huvudsakliga ansvaret för verksamheten på samlingscentralerna.

För samlingslogistiken ansvarar huvudsakligen museimästarna som ansvarar för transporter och museiassistenten. Tillsammans med konservatorerna planerar och tillverkar de lämpliga transport- och förvaringsförpackningar för objekten. Rutinerna och anvisningar för samlingslogistiken finns beskrivna i processen för samlingslogistik. Det finns också en separat anvisning för beställning av samlingstransport.

Samtliga föremål kräver hantering och förvaringsförhållanden som är anpassade efter materialet. Museiteknikern Timo Leskinen lyfter med truck en ljusskylt från klädbutiken Liitos-Asuste. Forskaren Salla Rimpinen granskar konstsamlingen, där de inramade verken har hängts upp på nätväggar.

Fotos: Henri Tuomi.

6.10 Samlingssäkerhet, riskhantering och försäkring av samlingar

Principerna för förebyggande konservering utgör grunden för stadsmuseets samlingssäkerhet. Vi bedömer risker som gäller samlingssäkerheten som en del av museets riskhanteringsprocess fyra gånger per år enligt tidsplanen för budgetprognosen.

Tillsammans med HAM har vi hösten 2025 inlett arbetet med att ta fram en evakuerings- och räddningsplan för samlingarna i den gemensamma samlingscentralen. Först tar vi fram handlingskort för störningar. Stadsmuseet har inte systematiskt kartlagt skadliga och/eller farliga objekt i samlingarna, men kartläggningen schemaläggs och planeras som en del av evakuerings- och räddningsplanen. I beredskapsplanen för kultur- och fritidssektorn har skydd för kulturarvet angetts som en kritisk uppgift för sektorn. Åtgärder som krävs för skyddet bereds som en del av beredskapsplaneringen.

För de samlingar som förvaras i den gemensamma samlingscentralen för HAM och Helsingfors stadsmuseum och i arkivet för negativ och råkopior finns klimatkontrollerade förvaringslokaler. Samlingscentralen K3 är inte klimatkontrollerad. I alla lokaler för samlingsförvaring finns brandlarmssystem och/eller släckningssystem.

Som en del av riskhanteringen för samlingssäkerheten har stadsmuseet en karantänpraxis vars syfte är att förhindra kontaminering genom nyförvärv, lån, rekvisita eller lån av rekvisita, det vill säga att stoppa att skadeinsekter sprids via dem.

Samlingarna på stadsmuseet är inte försäkrade eftersom Helsingfors stad inte försäkrar sin egendom. För att täcka skador och risker används i stället Helsingfors stads försäkringsfond. Vid samlingslån ansvarar det lånande museet för att försäkra de lånade objekten enligt det försäkringsvärde som stadsmuseet har angett. När stadsmuseet tar emot ett lån anmäler museet det försäkringsvärde som långivaren angett till stadskansliets ekonomi- och planeringsavdelning genom en försäkringsfondsanmälan.

6.11 Lån, deponering och samlingsöverföring

Helsingfors stadsmuseum förbinder sig till den tanke om samlingars rörlighet som nämns i Museipolitiska programmet[3] och som spelar en central roll i verksamheten för Nätverket för museernas dokumentations- och samlingssamarbete. I första hand genomförs rörligheten genom att museet lånar ut samlingsobjekt för utställningar på andra museer som drivs yrkesmässigt. Samlingslånen är en möjlighet att visa upp våra mångsidiga samlingar för ny publik.

Efter en individuell bedömning kan samlingsobjekt även lånas ut för vetenskapliga, forskningsmässiga eller pedagogiska ändamål. Lån beviljas dock inte till privatpersoner. Begäran om lån framförs alltid per e-post och lånet beviljas av en intendent. Lånen är alltid tidsbegränsade och avgiftsbelagda. Villkoren och avgifterna för lån finns på museets webbplats.

Stadsmuseet tar inte emot nya långsiktiga lån, det vill säga deponeringar. Listan över gällande deponeringar finns bland museets dokument.

I regel deponerar vi inte heller våra egna samlingar. Istället för deponeringar är det oftast lämpligare att i sin helhet överföra samlingsobjekt eller delar av samlingar så att de förvaltas av den andra organisationen. Orsakerna till samlingsöverföringar kan variera och till exempel vara kopplade till bevaringsansvaret inom Nätverket för museernas dokumentations- och samlingssamarbete. Tills vidare har inga synvinklar som hänför sig till återlämning av kulturegendom, det vill säga repatriering, identifierats i stadsmuseets samlingar.

Stadsmuseets villkor för lån

Stadsmuseets villkor och avgifter för lån

---

3 Möjligheternas museum – Undervisnings- och kulturministeriets museipolitiska program 2030

7 DET SAMLINGSPOLITISKA PROGRAMMET – GODKÄNNANDE, OFFENTLIGHET OCH VIDAREUTVECKLING

Det samlingspolitiska programmet upprätthåller och skapar en gemensam förståelse av stadsmuseets samlingsuppgift och genomförandet av den. Vi har utarbetat riktlinjerna och målen i förhållande till stadsmuseets koncept: Tillsammans berättar vi Helsingfors stads historia!

Museidirektören leder det samlingspolitiska programmet tillsammans med chefen för enheten för kulturarv och intendenterna. Programmet kompletteras av teamens verksamhetsplaner. Upprätthållandet av processen har delegerats till chefen för enheten för kulturarv. Det samlingspolitiska programmet godkänns av sektorchefen för kultur- och fritidssektorn.

Det samlingspolitiska programmet uppdateras enligt ändrade förutsättningar. Vi bedömer behovet av att uppdatera hela dokumentet nästa gång 2030. Processer och bilagor uppdateras vid behov.

Stadsmuseets samlingspolitiska program finns tillgängligt för allmänheten på svenska, finska och engelska på stadsmuseets webbplats.

Deltagare i arbetet med det samlingspolitiska programmet

För arbetet med det samlingspolitiska programmet för 2025–2026 ansvarade arbetsgruppen **Satu Alaja, Merilla Laitinen, Magnus Rask, Salla Rimpinen, Anne Salminen, Minna Sarantola-Weiss, Satu Savia, Tommi Uutela** och **Jonina Vaahtolammi** jämte kollegor.

Helsingfors stadsmuseum

Helsingfors